

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel
G. E. V. L. van Zuylen,
21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang
is een algemeen
Nederlandsch belang“.

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGDIENST TELEFOON 4519.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD“
HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN
moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie“, en gezonden
aan de Presidente: HEERENGRACHT 7. DEN HAAG.

Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot
den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor Advertentiën tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20,
Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

<p>Hofleverancier van H.M. de Koningin.</p>	<p>N.V. NEDERLANDSCHE IJZERHANDEL Afd. ENTHOVEN Ijzerhandel, Gereedschappen, Complete Keuken- en Badkamer-inrichtingen, enz. VLAMINGSTRAAT 18 - DEN HAAG - TELEFOON 791</p> <p>Speciale Export-afdeling voor Uitrustingen naar Oost- en West-Indie</p>	<p>Hofleverancier van H.M. de Koningin.</p>
---	--	---

<p>Venduhuis „HOFSTAD“ Hugo de Grootstraat 7 Dir. G. TER HEIDE Tel. Haag 1623</p>	<p>ONDERNEMERS VAN PUBLIEKE VEILINGEN - TAXATEURS Inzending MEUBILAIR, KLEEREN ETC., dagelijks Vraagt CONDITIËN. Toezending FRANCO.</p>
--	---

INHOUD: Indiërs in de Staten-Generaal. — Aan de Zonen des Lichts. — Feuilleton. — Stemmen uit de Eur. Pers in Ned.-Indië. — Suriname. — Curaçao. — Wat de Inlander zegt. — Van Vreemde Koloniën en Verre Landen. — Oost- en West-Ind. Lit.-Overzicht. — Mededeelingen.

gebied, dan is het wel 'n poover, en rest mij slechts de hoop uit te spreken, dat het Nederlandsche volk zich zijne geringe belangstelling nimmer moge berouwen.

De heer v. d. Kemp heeft steeds ten diepste schepping van den z.g. Volksraad afgekeurd en heeft terstond betreurd, omdat hij, zelve zonder toekomst, nu in den weg ging staan voor een rationeële hervorming van een Indisch wetgevend college in Nederland. Ten slotte bepleit de schrijver: de officiële instelling eener vergadering van mannen, geroepen om de bepalingen in dien geest te herzien, dat, met opheffing van den Volksraad in Ned.-Indië en met beperking der bemoeiingen van de Staten-Generaal, in 't moederland kan worden gevestigd een college, zich wijwend aan de belangen van Nederlandsch-Indië op de wijze, dat medewerkende wetgeving en bestuur daaraan kan worden toevertrouwd, onder verantwoordelijkheid van de Kroon.

Om maar dadelijk met de deur in huis te vallen: de remedie lijkt mij erger dan de kwaal! De steller van het artikel geeft niet aan, waar dat college van mannen moet vandaan komen. Uit Nederland of Indië, of uit beide? Benoemd of gekozen, of half om half? Maar afgescheiden van alles: zoo'n college zou al heel spoedig ontfaan in een verlengstuk van de Indische bureaucratie, met al de nadeelen hiervan. Laat de Engelsche koloniale geschiedenis ons hierin tot voorbeeld strekken. Bovendien is in het Ned.-Indië van thans van een geconsolideerden toestand geen sprake meer en een in het moederland gevestigd zoodanig college zou wat men noemt spoedig „eruit“ zijn, een niet te onderschatten gevaar.

De heer v. d. Kemp gevoelt niets voor den Volksraad: ik betreur het, dat hij niet 10 jaren vroeger in het leven werd geroepen, dan waren wij nu wellicht reeds heel wat verder met onze democratische instellingen. Het opgekropte gemoed heeft zich in dien raad kunnen luchten en al moge men het nu als schrijver dezes betreuren, dat de Nederlandsche wetgever bij het in het leven roepen van den Volksraad de mo-

gelijkeid schiep tot ongebreidelde kritiek, zonder eenig zweem van verantwoordelijkheid, beter dan niets en van opheffing van den Volksraad kan en mag geen sprake zijn, tenzij men er iets meer democratisch (dus zeer zeker géén college!) voor in de plaats geeft.

Du nennst das Uebel, nenne die Arznei! zal men mij toevoegen, en terecht.

Welnu, indien Ned.-Indië volgens het unitarische beginsel zal worden bestuurd, stel ik mij, krachtens mijn beginsel (neergelegd in artikel I van de beginselverklaring van den N.-I. Vrijzinnigen Bond), op het standpunt, dat mede geldt bij opbouw volgens het federatieve beginsel, dat elk loyaal streven naar zelfbestuur der bevolking van N.-I. krachtig moet worden gesteund. Bij doorvoering van het unitarische beginsel behoort te dien einde o.m. te worden gestreefd naar geleidelijke uitbreiding van de bevoegdheden van den Volksraad langs den weg van uitbreiding van het kiesrecht, rechtstreeksche verkiezing, enz.

Mr. Marchant zegt, dat de voorstelling van hen, die den Volksraad beschouwen als het steekje, dat tot de volksvertegenwoordiging van het geheele Indische Rijk zal uitgroeien, niet getuigt van staatsrechtelijk inzicht. Hij voert daarvoor juiste argumenten aan, argumenten, inhaarent met het unitarische beginsel, ja fouten zelfs, die wij althans voorloopig op den koop toe zullen moeten nemen, bij doorvoering van dat beginsel.

Voorstander ben ik evenwel van de hoogere decentralisatie, waarbij Java niet kan parasiteeren op de buitengewesten, van het federatieve beginsel, zoo knap verdedigd door den heer H. Colijn in „Schild en Pijl“, aflevering 6 van 1918.

Evenals aan alle menscheijk werk zullen er aan die verdediging wel fouten kleven, maar de grondgedachte is logisch, democratisch. En al wil men het nu ook afschilderen als een verkapt „divide et impera“ systeem: tot dusver kwam mij geen afdoende kritiek ter zake onder de oogen, laat staan een eigen betere opbouw.

Het zou mij te ver voeren, indien ik hier nog ver-

„Indiërs in de Staten-Generaal.“

Eerst kort geleden kwam mij het Koloniaal Weekblad van 28 Augustus j.l. in handen, waarin onder bovenstaanden titel een artikel voorkomt van de hand van den heer P. H. van der Kemp, waarop ik bereids kritiek uitbracht in een artikel, dat door mij aan het vrijzinnig weekblad, orgaan van den Nederlandsch-Indischen Vrijzinnigen Bond, ter plaatsing werd aangeboden. Van laatstbedoeld weekblad ben ik vaste medewerker. Eene copie van dat artikel werd door mij niet aangehouden, zoodat het hieronder volgende dan ook geen woordelijke wedergave daarvan is.

Al dadelijk ga ik — zij het ook nog om andere dan door den heer van der Kemp aangevoerde motieven — met den schrijver accoord, waar deze ter wille van het belang van Indië geen heil ziet in eene vermeerdering met een paar Indiërs (oud-Indisch gasten?) van de Nederlandsche volksvertegenwoordiging. Ook het zitting nemen van vertegenwoordigers der Indische volkeren in de Nederlandsche Staten-Generaal zoude een pad vol voetangels en klemmen blijken te zijn en gemakkelijker gezegd dan uitgevoerd (zie ter zake het artikel van Mr. H. P. Marchant in „De Opbouw“ van 15 Juni j.l. nummer 2).

Het is echter wel erg bedroevend 19 jaren na de oprichting van „Oost en West“, dat een koloniaal weekblad nitgeeft met het opschrift aan het hoofd: „Het koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang“, in het zaakbetreffelijke artikel te moeten lezen over Indische zaken als van zaken, die ons meer van verre en „als slechts bij toeval“ raken. Als dit het resultaat is van zooveler werken op dit

<p>Dameskleeding naar Maat en Confectie steeds nieuwe Modellen</p>	<p>Lampe</p>	<p>Modes uitgebreide collectie Hoeden laatste modellen uit Parijs</p>
<p>Bontmantels grote sortering</p>	<p>Den Haag</p>	<p>Rijkleeding naar Maat</p>

CORN. VAN DER SLUIJS
BINNENHUISARCHITECTUUR, MEUBELS, STOFFEN, ENZ.
ALLEEN NOORDEINDE 162A. TEL. 4782. DEN HAAG.

De Haagsche Broodfabriek „THEARIO”

Fabriek en Kantoor BILDERDIJKSTRAAT 139

levert alle soorten BROOD, LUXE-BROOD, BESCHUIT, KOEK- en BAKKETBAKKERSARTIKELN.

De Haagsche Broodfabriek heeft in ALLE deelen van de stad EIGEN WINKELS

Zij staat sedert 1909 voortdurend onder Controle van het Station voor Maalderij en Bakkerij te Wageningen.

Onze Eigen Winkels zijn gevestigd in de:

Bilderdijkstraat 143
Regentesselaan 55
Noordeinde 192
Fred. Hendriklaan 189
Reinkenstraat 34
Theresiastraat 50

Te v. d. Boschstr. 53
Keizerstraat 24
Weimarstraat 59a
Beeklaan 329
Bezuidenhout 134
Trompstraat 37

Valeriusstraat 72
Korte Poten 26
Koningin Emmaplein 6
Vaillantlaan 394

171

der inging op hetgeen er met den Volksraad zal en behoort plaats te vinden, bij doorvoering van het federatieve beginsel. Aanvaardt men dat m.i. juiste beginsel, dan zullen de democratische vertegenwoordigingen — althans in de groote lijnen — zich hoogst waarschijnlijk wel moeten ontwikkelen, als aangegeven in bovengenoemde brochure van den heer Colijn, waarnaar ik belangstellenden verwijs. (De brochure is tegen betaling van f 0.65 verkrijgbaar bij den uitgever J. H. Kok te Kampen).

Waar de heer Colijn op bladzijde 35 zegt: „Zoo zal ook het Nederlandsche parlement zijne belangstelling kunnen bepalen uitsluitend tot de groote vraagstukken van de Indische politiek”, daar zoude ik voor „groote” willen lezen „buitenlandsche”, want het is een eerste eisch der democratie, dat de volken zich zelf regeeren en dat hun slechts datgene wordt onthouden, waartoe zij onmondig zijn. De overige democratische instellingen zullen mede gelijken tred moeten houden met de voortschrijdende ontwikkeling, welke men op alle mogelijke manieren zal dienen te bevorderen, rekening houdende met de eischen op ander gebied.

Ned.-Indië mag niet op de punt van de bajonet drijven! Ned.-Indië moet groeien en bloeien in het volle vertrouwen op den goeden wil te zijnen opzichte van het Nederlandsche volk, van de Nederlandsche regeering en van de Ned.-Indische regeering, welke gezamenlijk zullen moeten betugelen de reactie en de revolutie. Wij, democraten, stellen en hebben vertrouwen in het Indische volk, dat — mits goed geleid — zijn uiteinde lijken weg wel zal vinden, maar wij verafschuwen de demagogen, de volksflikvlooiers, omdat het hunne woorden zijn, die tot excessen leiden en slachtoffers eischen.

S. J. AAIJ.

O.-I. Ambtenaar met verlof.

Den Haag, Paulus Buijsstraat 46.
2 October 1919.

Aan de Zonen des Lichts. 1)

Het zal velen onzer lezers, die geregeld ons orgaan „Hindia Poetra” volgen, misschien evenzoo gaan als mij, n.l. dat zij er door worden getroffen, dat de schrijvers daarin, hoewel den indruk makende van oprecht zoekenden naar veelzijdigheid, per saldo zich niet kunnen onttrekken aan éénzijdigheid, n.l. ieder stelt zich op het standpunt van zijn eigen ik, zijn eigen verlangens en wenschen, daarbij geheel uit het oog verliezende de groote gedachte der eenheid, die allen moeten zoeken, om de toekomst blijvend te overwinnen.

Ik spreek hier van overwinnen, hetgeen strijden in zich sluit, maar daarmee bedoel ik niet het strij-

1) Gaarne voldoen wij aan het verzoek van den schrijver, om dit artikel over te nemen uit „Hindia Poetra”, orgaan van het Indonesisch Verbond van studeerenden.

Red.-Comm.

FEUILLETON.

Bij Oermenschen.

De bekende Indische pastoor Jos. van der Kolk, die reeds vele waardevolle bijdragen heeft geleverd tot de kennis van land en volk van Nieuw-Guinea, heeft een boek geschreven, getiteld: *Bij de oermenschen van Ned. Zuid-Nieuw-Guinea*. (Uitgegeven door de Indische Missievereniging in Nederland).

De eerste kennismaking met zijn aanstaande „parochianen” beschrijft pastoor Van der Kolk aldus: „Een eerste kennismaking met wilden is altijd vol gemengde aandoeningen; men staat voor natuurgemooten, die ver beneden ons gezonken zijn en in menig opzicht bijna dieren gelijken. Maar als men bij hen gekomen is, om het leven bij hen te slijten tot welzijn en verbetering, dan worden die indrukken nog eens zoo diep. Met die menschen zal men voortaan te doen hebben, met hen leven, spreken, lijden, hopen, zich verheugen. Men zoekt al aanstonds een band ter vereeniging voor het leven: men tracht in hun wilde oogen de vertrouwelijkheden te lezen, in hun ruwen lach de goedheid, in hun onverstaanbare woorden de vriendelijkheden. En dat alles wordt u door de Marindineezen van het eerste oogenblik af geboden, volop! Men aait uw baard met de vieze vingers, men betast en knijpt uw blanke handen en

den door middel van geweld, noch met woorden, doch slechts het strijden door daden. En die daden moeten zich weer niet richten op het verledene, maar op de toekomst, want wij wenschen de toekomst voor ons te winnen, en niet het verleden. Wie vooruit wil, streve beter met het gezicht naar voren, dan met het gezicht naar het verleden en den rug naar het komende. Schrijvers, richt u dus naar voren, naar hetgeen worden moet, en daarvoor is geen beter middel dan zichzelf sterker te maken, zich zelf te overwinnen. Want onafhankelijk van het verleden, onafhankelijk van theorieën van Darwin of Marx, onafhankelijk van Westersche ontwikkeling of Oostersche ontwikkeling ligt de toekomst en vooruitgang in geschiktheid voor economische zelfstandigheid, geschiktheid voor de worsteling om het bestaan. Die strijd om het bestaan zal eeuwig blijven, of men Westerling zij of Oosterling; of men woont aan de Noordpool of aan de Zuidpool. En verwijten aan den buurman of overbuur, dat hij met middelen van ontwikkeling, naar de manieren des tijds zich een plaats onder de zon heeft veroverd, of tracht te veroveren, ten koste van een ander, die achtergebleven is, brengt dien achterblijvende niets verder. Een ieder werke aan zichzelf, brenge zichzelf op het peil van betere ontwikkeling en voere eerst zichzelf op het niveau, dat hij van anderen eischt.

Laat ons niet te veel op anderen letten, doch eerst onszelf kennen. Laat het licht niet te veel alleen op anderer feilen schijnen, doch dienen, om ons pad te verhelderen, want ontwijffelbaar zal in de worsteling voor de toekomst dat volk zegevieren, dat het sterkst is en meest geschikt voor den strijd der evolutie in de omgeving, waar het thuis behoort. Wanneer wij, Indonesiërs, *ebenbürtig* zijn aan den Europeaan, zullen wij het in Europa tegen den Westerling afleggen in den concurrentiestrijd, terwijl de Westerling in dat geval het in het Oosten zal afleggen tegen den Indonesiër. Zij dat ons Indonesiërs tot troost gezegd voor de toekomst, die wij zoo gaarne voor ons vrij zouden zien. Maar niets wordt ons in den schoot geworpen, niets verkregen zonder overwinning. En een overwinning; verkregen alleen door geweld, brengt ons geen stap verder, voert ons slechts tot ondergang; zie wat in Westersche landen gebeurt, waar de democratie nog onvoldoende ontwikkeld is, nog te onrijp voor zelfbestuur. Een voorbeeld duidelijk voor oogen in Rusland etc. Voor een dergelijke overwinning is in de allereerste plaats noodig rijpheid voor eigen bestuur, gegrond op een economisch voldoende ontwikkelde volksmassa. Laten wij, Indonesiërs, eerlijk erkennen, dat wij nog in wording zijn voor economische vermaatschappelijking. Wij kunnen nog niet op eigen beenen staan. Wij moeten nog *hard werken* om ons zelf te veroveren. Eerst dan kunnen wij den maatschappelijken strijd aanbinden tegen wat ons in den weg staat. Maar om daartoe te komen hebben wij thans nog te veel steun noodig, steun van vrienden, die wij niet voor vijanden moeten aanzien, noch voor vijanden uitmaken. Hun economische strijd ook tegen ons moet ons stalen in onzen wil om economisch vooruit te komen. De weelde zal den heer knechten en het

armen onder den bewonderingskreet: „So”; gevolgd door een zacht gefluit, met schuingehouden hoofd. Horloge, bril, schoenen, hoed, notitieboekje, alles wordt bekeken, betast, bewonderd. Heel de „nieuwe mensch” wordt „gemonsterd”, door mannen en vrouwen, ouden en jongen, en ge moet weten te zeggen, dat ge gekomen zijt als hun „namek” (broeder, vriend).

Al die vrije vriendelijkheden belet echter niet, dat je in den beginne zoo iets bekruipt van vrees (het zijn koppensnellers en ze zien er zoo vervaarlijk uit!), of van walging (zij zijn zoo vies: door de minste aanraking krijgt ge een veeg mee!), of van afschuw (ze zijn zoo brutaal in hun doen, zoo naakt in hun verschijnen). Maar dat went en alles lost zich ten slotte op in vriendelijk medelijden met deze arme oermenschen.....

Bij het godsdienstonderricht is het natuurlijk het moeilijkst, hun abstracte begrippen als de H. Drieuldigheid, de Menschwording van Christus, Christus' Lijden, Verrijzenis en Hemelvaart enz. in te prenten.

„Het best van al snappen ze nog de vergeldingsleer en de waarheden over den Hemel en de Hel, dan komt er geen einde aan hun uitroepen, een stellig bewijs, dat het „erin” gaat; ze trekken gezichten, die klaar toonen, dat ze de zaak ook goed begrijpen met al haar gevolgen.

„Zeg toewan”, fluistert bij een van deze onderrichtingen een Marindinees den pater in het oor: „Wie is dat, die zon?”

— Dat is niemand; dat is een ding, een vuurding.

Middelbare School v. Handel en Administratie, SWEELINCKSTRAAT 17-19 - 's-GRAVENHAGE.

EXTERNAAT en INTERNAAT.

130

AFD. A. Bijzondere Middelbare Handelsschool met als onderbouw een H. B. S. met 3-jarigen cursus. Bij beschikking van Z. Ex. den Min. van Binnenl. Zaken **gelijkgesteld** met de openbare handelsscholen te Amsterdam, Rotterdam, etc.

AFD. B. Bijzondere Hoogere Burgerschool met 5-jarigen cursus. Eveneens officieel als zoodanig erkend.

De 1e en 2e klasse van de beide inrichtingen vallen samen, zoodat over de keuze Handelsschool of H. B. S. 5-jarige cursus eerst beslist behoeft te worden na het afloopen der 2e klasse.

De school wordt ook door Melsjes bezocht. Prospectus en inlichtingen bij den Directeur

F. TIJMSMA.

N.V. Ch. L. Boucher's Handelsvereniging

Specialiteit in Kaartsysteem

DEN HAAG
Kasuterdijk 5-7
Tel. H. 1600-924-925

AMSTERDAM
Kalverstraat 35
Tel. C. 2153

GRONINGEN
Spilsteuizen 13
Tel. 2372.

H. S. VAN HASSELT

139

Kleermakerij

Noordeinde 94 - 's GRAVENHAGE - Telefoon H. 3158

HUTKOFFERS

PERRY & Co.

DEN HAAG. HOOGSTRAAT 20

...Dekstoelen...

Vouwstoeltjes

REGEN MANTELS
JASSEN....

ENZ.

119

MAISON VAN HAL

Hofleverancier van H.M. de Koningin 103

Reigerstr. 14 BREDA Telefoon 442

Heerenkleeding

Dameskleeding

Indische Uitrustingen

Uniformkleeding

Lid N.V. Vereenigde Nederl. Kleermakerijen.

's-Gravenh. Muziekschool
„DE TOONKUNST”
 Prins Mauritsplein 21 Tel. S. 477
 Spreekuren dagelijks van 10—1 en 2—6 uur.
 Directeur: JAMES ZWART.

Beha ve volledig onderricht aan **Dilettanten en Eerstbeginnenden**, ook gelegenheid tot **Vakstudie**.
DAGELIJKS KUNNEN AANMELDINGEN GESCHIEDEN.
 Klavier, Orgel, Solozang, Viool, Alt, Cello, Compositie, Dirigeerkunst: 1 uur per week f 80.—; 2 uren per week f 150.— per jaar. Samenspel f 40.—; Harmonie en Contrapunt f 50.—; Muziekgeschiedenis f 25.—; Voordrachtskunst en Declamatie f 50.—; Meth. Spreken f 50.—; Fransch, Duitsch en Italiaansch f 50.— p. j. Orkestklasse 1 maal p. w. 2 uren, voor leerlingen der school f 10.—; leerlingen buiten de school f 15.— p. j. Het onderricht wordt uitsluitend door eerste, gediplomeerde krachten onderwezen; de leerlingen worden individueel behandeld; het geheel staat onder voortdurend toezicht van den Directeur, die alle verantwoordelijkheid voor de te geven lessen draagt, waardoor steeds de beste resultaten worden bereikt. 232
VRAAGT PROSPECTUS!!!

werk zal den knecht tot meester verheffen. Wij zijn de leerlingen in de Westersche wetenschap. Laten wij onze meesters van heden niet van ons vervreemden, doch alles te baat nemen, om datgene over te nemen, waarin hij onze waarachtige meester is. Vergeten wij niet, dat wij *altijd tegenstanders* zullen hebben en dat geen mensch een volwassene voor een kind kan laten doorgaan, maar ook niet omgekeerd. Verwijten, voortdurende speldeprikken, in naam der waarheid, brengt ons niet verder, slechts werken aan onszelf opdat wij op elk gebied onze eigen meesters zullen hebben. Dan zal niemand zoo dwaas zijn het onmogelijke te willen. Dan zal de massa zich zelf tot stand brengen.

Wij Indonesiërs zien bij onzen godsdienst naar 't Westen (Mekka) en de Westerlingen naar 't Oosten (Jeruzalem). Zoo zal het ook maatschappelijk gaan. Wij zien elkander te gemoet. En al dekken Mekka en Jeruzalem zich geographisch niet volkomen, de afstand tusschen deze twee bronnen van licht is niet zoo groot tegenover de oppervlakte der aarde, dat men elkaar niet verdragen kan. In Nederland wonen tal van Joden, de „parasieten” der Europeanen, maar tevens een niet te versmaden intellect der maatschappij. Zoowel bij afbraak van het oude, als bij opbouw van het nieuwe der maatschappij, is de Jood de leider en is er plaats voor hem naast den Christen. Zoals de orchidee bloeit als parasiet der boomen, zoo bloeit het intellect op den arbeid en zoo bloeit de ondernemingslust op het kapitaal. Trüdelijk kan men de parasieten uitroeien, maar steeds opnieuw komen zij te voorschijn, zoodra de massagroei zich goed ontwikkelt.

Waar wij in Indië den Europeaan, met zijn *deugden en gebreken*, maar voornamelijk om zijn *intellect* hebben, moeten wij hem als onzen leermeester zien. En hebben wij eindelijk in ons de kracht veroverd om maatschappelijk en economisch op eigen beenen te staan, dan is er in Indië nog plaats voor den Europeaan, zoodra er in Europa nog plaats is voor den Oosterling (Jood).¹⁾

Maar laat ons en „Hindia Poetra” eindigen met steken en prikken²⁾ over en weer, naar achteren en naar op zij en liever strijden voor de toekomst van Indonesië, niet door afbreken, maar opbouwend werken, door het leveren van werken en producten, die gelezen zullen worden en geweten moeten worden en die een *cerepalm* zullen doen geven aan ons Verbond, dat een licht zal zijn voor ons studeerenden, een licht, dat ons pad bestraalt naar ons doel

verlicht Indonesië!

Welaan zie om ons heen, de dageraad breekt aan, het ethisch licht wast.

¹⁾ Volgens de telling in 1917: Geheel Indië 47.203.639 inwoners; waarvan 46.231.127 Inlanders; 832.667 Vreemde Oosterlingen; 138.895 Europeanen.

²⁾ In „Soembangsih” heb ik mijn landgenooten toegeroepen: „Weg met bekrompen en kleingeestig gedoe. Laten wij zonder onderscheid van klassen en rangen eendrachtig samenwerken tot den bloei van ons vaderland, tot den laatsten ademtocht toe.”

— Dat is niet waar! (Eigenlijk zegt hij in rond Marindineesch: dat liegt ge!)

— Echt waar! Nu weet ge dat nog niet, maar later zult gij het weten. Mijnheer zal u nog veel leeren.

— Hoor eens, toewan, ons woord is waar: daar ginds in het Westen, waar de vreemdelingen vandaan komen („Soerabaja”, gooit er gauw een tusschen, die al wat geleerder is en den ander als een dommerik beschouwt) daar gaat de zon 's avonds heen en loopt 's nachts stilletjes weer terug, — en daar zijn ook onze geesten.

— Dat heb je mis, Bawil, de geesten zijn daar niet. De geesten zijn hier boven de wolken, boven de zon, hoog in den hemel.

— Ajoeah hebt ge ze gezien?

— Neen, ze zijn onzichtbaar; als iemand sterft, wordt het lichaam hier in het zand begraven, maar het „binnenste” gaat naar boven, naar den Grooten Toewan. En de goede menschen blijven daar bij Hem altijd, altijd. De slechten verstoort Hij naar de vuurplaats, zoodra de koppensnellers, de moordenaars, de lovenaars, de leugenaars, de dieven.....

Een paar laten den zwarten kop hangen, trekken een vies gezicht en zitten naar den grond te kijken als rouwmoedige zondaars; maar dat duurt slechts een oogenblikje.

— En vallen de geesten niet omlaag? En is dat vuur heet? En zijn daar boven ook klappers en sago en pisang? En zijn daar mooie slaapmatten en muskietennetten, zoodra de poe-anin (vreemdelingen) hebben? En dragen ze daar ook haarverlengsels? En

Laten wij dit dankbaar aanvaarden en daaraan medewerken:

Arbeiden aan ons zelve,
 Oprecht zijn in onze woorden en daden,
 Elkander vertrouwen in alle dingen,
 Verdraagzaam zijn,
 Zoeken naar de waarachtige menschheid en allen, die het goede zoeken in de armen nemen en aan het hart drukkend uitroepen met Schiller:
 „Seid umschlungen Millionen,
 Diesen Kuss der ganzen Welt.”
 SAMSI SASTRAWIDAGDA.

Stemmen uit de Eur. pers in Ned.-Indië.

Richtlijnen.

„In en door den dienst.....”

Op den dag van de begrafenis van den te Toli-Toli vermoorden controleur De K a t A n g e l i n o, wijdt de *Locomotief* een artikel aan dezen moord. Zij leidt dit in door hulde te brengen aan de nagedachtenis van de Kat, een van de vele ambtenaren der Buitenbezittingen, die vóór hem eveneens op gewelddadige wijze den dood vonden bij de uitoefening van hun werk, met het voorstel hem te plaatsen op een in te stellen „roll of honour”, zoodra de Engelsen kort en eerbiedig de lijst van hun gesnevelden noemen.

Na een beschouwing van de ons reeds o.a. uit telegrammen nader bekende feiten, maakt schr. een vergelijking tusschen dezen moord en het Garoetsche geval, in verband met de betoogingen der pontieke partijen:

„Het Garoetsche geval en de moord te Toli-Toli vormen wezenlijk onderscheiden, onvergelykbare gebeurtenissen, en het getuigt van een oppervlakkigheid, welke alleen door inwerking van rasinstinct zich laat verklaren, om Toli-Toli als pendant te stellen tegenover Garoet.

„Het Garoetsche geval is er een van incidenteele krachtige gezagsoefening in een overigens ordelijk en vreedzaam deel van ons rechtstreeks bestuursgebied, waarbij aanvankelijk twijfel aan de juistheid der toegepaste middelen rees.

„Het geval van Toli-Toli is er een van redeloozen moord op een vertegenwoordiger van het gezag in een zelfbesturend landschap onder een primitieve bevolking. Zeker, er is dit contrast, dat in het eerste geval de slachtoffers Inlanders waren; in het tweede was het slachtoffer een Europeaan. Maar wil men een zuivere tegenstelling, dan dienen er vergelykingsmogelijkheden te zijn in het wezen van beide gevallen. En die kunnen wij niet zien.”

Volgens schr. zou een poging om de Inlandsche beweging te „karakteriseeren”, door dan den moord te Toli-Toli te stellen als de „uitkomst”, waartoe die beweging noodzakelijk voert, een onbillijkheid zijn.

Wie, volgens schr., aanneemt, „dat volksleiders moreele medeschuld dragen voor den moord te Toli-Toli, zal de Inlandsche beweging als zoodanig daar-

zijn daar ook poe-anin? En ziet de Grooten Toewan ons? En is daar dans? En moeten we daar kleeven dragen? („Haoevak, — dat vertik ik —” — gooit er gauw een tusschen door) — en..... enz.

Allerlei naeve vragen dooreen, die men met moeite gauw genoeg en klaar genoeg kan beantwoorden, en die zowat het hoogtepunt van hun redeneervermogen aangeven.

Zoo gaat het praatje door, totdat de toewan het tijd acht, om verder te kuieren en de zieken te bezoeken en de wonden te verbinden. Tenslotte heeft toewan toch altijd gelijk: „De toewan spreekt ware woorden: de toewan spreekt mooie woorden, de toewan weet veel, veel; wij weten weinig, weinig!” En dan meent men soms al heel wat gevorderd te zijn, en de lui in een half uurtje al heel wat kennis te hebben bijgebracht. Ze knikken veelbeteekenend, fluiten van stomme verbazing, verhalen al uw woorden met een ernstig gezicht, zeggen er honderdmaal tusschen door, dat meneer toch een goed man is, dat zij allen vrienden van den Grooten Toewan willen worden, niet meer snellen, niet meer stelen, niet meer liegen — en meteen liegen ze dat het kraakt; want als meneer zijn rug gekeerd heeft, zijn al die brave Marindineezen nóg Marindineezen zoodra eerst en hopen van harte het te blijven, zoolang ze leven. Ze vinden hun barbaarsch leventje nog zoo slecht en zoo vervelend niet..... Beetje voor beetje zullen de waarheden langzaam in die donkere hoofden en duistere harten moeten doordringen.”

(N. Crt.)

Zeebaboe's en Jongens
beschikbaar.

Te bevragen in „PERSINGGAHAN”
 Advies-Bureau en Tehuis voor Nederl.-Ind. Bedienden
 v. Boetzelaerlaan 2 - Tel. Sch. 248

THE PH. VAN OMMEREN
CORPORATION OF NEW-YORK
 New York, San Francisco (Cal.),
 42 Broadway. 64 Pinestreet.

belast zich met:

Expeditie :: Assurantie
 Opslag van goederen, enz. enz.

Eigen Opslagplaatsen te OAKLAND (San Francisco)

Nadere inlichtingen worden gaarne verstrekt door

PHS. VAN OMMEREN, Rotterdam.

Chirurgische
Instrumentenfabriek
LOTH & STÖPLER
 Directeur: H. STÖPLER
TRANS 1-UTRECHT
UITRUSTINGEN
 voor H. H. DOCTOREN
Complete Installaties
 voor **Hospitelen**
 Fabrikante: Nord Compressor

N.V. Autogarage „CITO”

Schenkweg 7 - 's-GRAVENHAGE, - Tel. H. 6290

Luxe Verhuur-Auto's

Laat Uwe woning
Electrisch Verlichten

(hetzij voor eigen rekening of voor rekening der Centrale)

bij de

N.V. Electro-Technisch Bureau
 v.h. W. HAAXMAN & Co., 108

gevestigd te AMSTERDAM, Singel 176.

Bijkantoren: DEN HAAG, Piet Heinstraat 29.
 NIJMEGEN, Ziekenstraat 2.
 ZEIST, 2e Dorpsstraat 32a.

INGENIEURSBEZOEK GRATIS.

voor niet verantwoordelijk mogen stellen. Wie dit deed, zou daarmee bewijzen, dat hem de beteekenis van de Inlandsche volksbeweging ontgaat. Hem zij dan de lezing aanbevolen van de uitnemend onderscheidende uiteenzetting, in de jongste jaarlijkse „Mededeelingen” der regeering gegeven.”

Schr. besluit met de conclusie: „De moord op den controleur de Kat Angelino worde dan ook niet aangegrepen als een gelegenheid om een natuurlijke en gezonde volksoontwikkeling te treffen. Het diep betreurenswaardige geval worde beschouwd in het licht, waarin het behoort te worden gezien en in het raam van de primitieve maatschappij, waarin het zich heeft voorgedaan. Het leert zijn eigen les welke na het onderzoek der regeering ten volle zal worden gekend.”

Taal en bestuur.

In de *Loc.* doet Q. uitkomen, hoe de geest des tijds en de groeiende ontwikkeling van de bevolking van Iusulinde, hooge eischen stelt aan den bestuursambtenaar; „dat ook deze tijd zijn mannen van courage vraagt, evenals de tijd van Coen, ofschoon van fijner, idieeler en geestelijker vorm dan in de tijden van Batavia's stichting.”

Volgens Q. werken „onberekenbare en onnaspeurlijke invloeden” op de bevolking, terwijl het opgewekt vertrouwen tusschen volk en bestuur wederkeerig afstoot.

Schr. deelt vervolgens mede, hoe de Eur. ambtenaar bij gerezen quaesties zich met de bevolking in verbinding stelt met behulp van de Inlandsche hoofden, niet alleen wijl deze grooten invloed op het volk uitoefenen, doch ook menigmaal wegens gebrek aan taalkennis.

Door voorbeelden uit de Hollandsche samenleving en uit het Indische leven van den Europeaan, toont Q. aan tot welke noodlottige misverstanden gebrek aan taalkennis of het gebruik van een tolk kunnen leiden; waartegenover door hem gesteld wordt hoe de praktische talenkennis van de zendingen Nommensen (overleden), dr. Alb. C. Kruit, dr. Adriani, Hueting en Lett niet alleen hen zich veilig deden gevoelen te midden van het vreemde volk, maar hen ook van groot nut deed zijn als vredestichters in tijden van beroering.

Het lijkt Q. daarom niet practisch, dat de bestuursambtenaren van de Buitengewesten ook op Java zullen kunnen dienen en omgekeerd, waarop o.a. de regent van Serang aandringt; de bestuursambtenaar zal dan slechts Maleisch spreken, de lingua franca van den archipel. Volgens Q. ware het beter ambtenaren te hebben voor de Soendalanden, voor Java enz. en deze niet dan bij hooge noodzaak over te plaatsen onder een volk met een andere taal en aard. Daardoor zou het patriarchale element in het bestuur meer tot zijn recht kunnen komen tot heil van het volk.

Q. wenscht met zijn betoog geen enkele categorie van bestuursambtenaren iets ten laste te leggen, maar wil alleen doen uitkomen, „dat het gewenscht is, vooral in woelige tijden, dat de bestuursambtenaren de bevolking goed kennen en persoonlijk op vlotte wijze met deze van gedachten kunnen wisselen, met de minste kans van misvatting. Het geval van Hadji Hasan bij Garoet, waarvan het officieel verslag dezer dagen werd gepubliceerd, en waaruit bleek, dat de regent voornamelijk, of uitsluitend met de ontevreden had geargumenteerde, gaf hem aanleiding bescheidenlijk nog eens de aandacht van belanghebbenden en belangstellenden op de noodzakelijkheid van kennis van de volkstaal bij de bestuursambtenaren te vestigen.”

„Pro Juventute”'s ontwikkelingsperspectieven.

Pedagogos schrijft in de *Loc.* over de vereenigingen „Pro Juventute”, dat zij zich in N. I. in veler sympathie en belangstelling mogen verheugen; hoe zij opgericht zijn naar het in Nederland reeds enkele decennien bestaande model, door de bemoeienis o.a. van den bekenden inspecteur van het tucht- en opvoedingswezen, tevens hoofd van het bureau voor den tegengang van den z.g. handel in vrouwen en meisjes, Mr. J. M. G. van Walssem te Batavia, die o.a. in een lezing, afgedrukt in het *Weekblad voor het Recht in Ned.-Indië*, een schets gaf van de wijze, waarop zij zouden kunnen werkzaam zijn in 't belang van het zedelijk verwaarloosde en/of misdadig aangelegde of reeds geworden kind.

Schr. constateert niet veel belangstelling op openbare jaarvergaderingen dezer vereenigingen, doch des te meer „sympathie van velen voor het nobele door deze vereenigingen beoogde doel, blijkende uit de groote welwillendheid, die ondervonden wordt van autoriteiten zoowel als van particulieren, waar het geldt hulp te verschaffen in den vorm van huisvesting en opvoeding enz. van jeugdige personen, die door zedelijke wanverzorgering of misdadigen aangeleg, dreigen een gevaar te zullen worden voor de Maatschappij en zelf daarbij onder te gaan, lichamenlijk en geestelijk.”

Een te Batavia gehouden inschrijving voor een door „Pro Juventute” op te richten en beslist noodig geoordeeld „doorgangshuis” had f 20.000.— opgeleverd. Ook Medan had een dergelijk succes te boeken. „Zulke feiten”, zegt schr., „zijn sprekend voor de sympathie, die een organisatie van nog zóó kort bestaan reeds in uitgebreiden kring heeft verworven.”

P. acht de oprichting der vereenigingen „Pro

Juventute” in Indië aanvankelijk een succes evenals de *Pro Juventute*-organisaties in Nederland, die hunne werkzaamheden niet alleen in de groote steden hebben, doch ook reeds in de dorpen. Hij denkt het gewenscht voor *Pro Juventute*-Indica, het Nederlandsche voorbeeld te volgen en „hare bemoeienissen en arbeidsfeer stelselmatig uit te breiden over geheel Indië.” De vier bestaande vereenigingen te Batavia, Semarang, Soerabaya en Medan zou hij met twee willen uitbreiden, te Padang en te Makassar, wijl aldaar een Raad van Justitie en een Weeskamer gevestigd zijn; dagelijksch en direct contact met deze lichamen is voor *Pro Juventute* aldaar mogelijk; „zonder dadelijke hulp en medewerking dezer beide lichamen is het voor de Vereeniging in vele gevallen niet doenlijk iets ten nutte harer cliënten aan te vangen.”

Schr. wil, dat in dat geval ieder der zes vereenigingen het geheele gebied bewerkt, dat aan een bepaalden Raad van Justitie en Weeskamer is toegevoegd; de misdadige jeugd is wel hoofdzakelijk op de hoofdplaatsen, doch zedelijke verwaarloozing komt ook op de kleine binnenplaatsen voor.

Te Batavia, Medan en Semarang beschikken de Vereenigingen reeds, dank zij de financiële hulp van de Regeering, over een speciaal voor dit werk aangestelden ambtenaar. P. adviseert dezen ambtenaren zich te houden aan de taak der vereenigingen en zich niet te bemoeien met gevallen als gewone armenzorg, die behooren tot de competentie van diakonieën en andere filantropische vereenigingen.

Schr. acht hulpkrachten, buiten de standplaats van den ambtenaar, noodzakelijk, 't zij door oprichting van afdelingen van „Pro Juventute” op de grootere plaatsen in de binnenlanden, dan wel door aanstelling van een correspondent of vertegenwoordiger in de kleine Europ. plaatsen.

P. wenscht, dat ieder Europeaan in Indië wete, dat hij voor gevallen van misdadigheid onder de

BUNSCHOTEN & DE GOOIJER
 HOFLEVERANCIERS 125
 Oudegracht 118 w.z. · UTRECHT · Tel. Interc. 174

ORIGINEELE
 ENGELSCH
 STOFFEN

KLEEDERMAKERIJ.
 —
Indische Uitrustingen.
 —
 Bereizen geheel Nederland.

M. VISSER,
 voorh. A. J. ROBBARD.
 Spuistraat 69 · DEN HAAG · Telefoon 5470.

Fabriek en Magazijn van Gouden-, Zilveren en Diamantwerken
 REPARATIE-INRICHTING.

MAGAZIJN VAN

Heerenhoeden en Pelterijen,

EDUARD PELGER,
 Prinsestraat 35 · Den Haag,
 Telefoon No. 3902.

O. J. STUUT, 'S-GRAVENHAGE
 CHARLOTTE DE BOURBONPLEIN 28 · TELEF. 5073

Comestibles - Koloniale Waren
 UITSLUITEND EERSTE KWALITEIT ARTIKELN EN
 PRIMA WAREN. 189
 Bediening aan huis zonder prijsverhooging

Zuid-Hollandsche Brood en Beschuitfabriek

WALDORPSTRAAT 16—22
 'S-GRAVENHAGE TELEF. 1163

Beveelt zich bij Uwe Leden aan.

Behalve GOED BROOD wordt U een dividend van 5 0/0 gewaarborgd.

Het Fotografisch Atelier van A. M. A. SUSAN is alleen gevestigd Regentesselaan 108, hoek Regentesseplein TELEFOON 6757. Men lette op het juiste adres.

INDISCHE UITRUSTINGEN
 VOORDEELIGST ADRES.
AU BON MARCHÉ
 A. DE VRIES & ZONEN
 AMSTERDAM
 ROTTERDAM
 DEN HAAG
 UTRECHT
 BAARN

Adverteeren doet verkoopen.

jeugd, bij „Pro Juventute” terecht kan, waardoor de onmisbare steun en de financieele en zedelijke hulp kan vermeerderd worden.

Schr. acht nog van belang voor de ontwikkeling der Vereeniging „onderlinge aansluiting der bestaande vereenigingen, ter verzekering van wederkeerige hulp, voorlichting en samenwerking volgens een bepaald plan en systeem.” Wanneer geleidelijk noodig, zou hij gaarne ook oprichting zien van Inlandsche en Chinese „Pro Juventutes”. Hij vermeent, dat een dergelijke vereeniging in Jogja in wording is onder de auspiciën van den heer Hinlopen Labberton en zijne theosofische medestanders, onder den naam van „Pro Juventute-Djawi”.

De huidige Positie van de Suikerindustrie.

In drie artikelen van het *Soer. Hbld.* geeft de heer v. L. eene uiteenzetting van de huidige positie van de suiker-industrie, waarin hij uitvoerig nagaat „de verschillende factoren, welke haar nadeelig beïnvloeden”. In een vierde artikel wordt o.a. de padi-opkoop door de Regeering, besproken. Schr. won zijne desbetreffende inlichtingen o.a. in bij administrateurs der suikerfabrieken in de residentien Soerabaya en Pasoeroean.

Van L. betoogt o.a., dat „de Indische sociaal-democratie zich, met voorbijgang van andere industrieën, tegen de suikerindustrie keerde”;

dat „agitatie tegen deze cultuur ongetwijfeld ook is gelegen in het feit, dat zij sterker dan eenige andere cultuur, ingrijpt in het inlandsche maatschappelijke leven, zelfs voor een deel in de plaats treedt van dat leven”;

dat „de nieuwe grondhuur-ordonnantie, waarbij het geven van voorschot op den huurschat verboden is, talrijke bewijzen bevat, dat zij ontworpen is door een ambtenaar met onvoldoend economisch inzicht, en zonder rekening te houden met de toestanden in de inlandsche maatschappij”;

dat „het kapitaal zich zeer gereserveerd zal betoonen ten aanzien van de oprichting van nieuwe fabrieken”;

dat de minimum-grondhuur een blijvende verhooging vormen der gewone uitgaven, die voor de meeste fabrieken in de tienduizenden loopen, ongetrekkend de suikerbelasting;

dat deze verhoogde grondhuur een zeer bezwarenden factor voor de suikerindustrie vormt, zoodra de suikerprijs door de concurrentie weder op normaal peil is gekomen;

dat „deze suikerprijzen door de groote vraag, hoogstens nog een paar jaren boven het normale peil blijven”;

dat de suikerindustrie met „allerhande, kleine moeilijkheden” te kampen heeft, in hoofdzaak verband houdend met het arbeidersvraagstuk, op het oogenblik door velerlei factoren beïnvloed. (Hoofdzakelijk: hoog ziekenpercentage; ruime padiogst; hooge verkoopprijzen hunner eigen kweekproducten; actie van den Sarikat-Islam; rietdiefstallen en rietbranden; padi-opkoop door de Regeering.)

Schr. deelt ons tevens o.a. mede, dat het voornaamste ziekteverschijnsel bij de arbeiders, een bronchitis is, gepaard aan een vrij hevigen malaria-aanval;

dat „de Britsch-Indische suikerproductie nu reeds grooter is dan die van Nederlandsch-Indië en nog steeds wordt opgevoerd”;

dat de Java-planters den suikeroogst trachten op te voeren door het probeeren van nieuwe rietsoorten;

dat de suiker-industrie een kleine 60 miljoen gulden 's jaars onder de bevolking brengt.

Van L. besluit zijne beschouwingen met de volgende conclusies:

„De huidige gunstige conjuncturen, wat betreft de groote vraag naar en de hooge prijzen van de suiker, zijn slechts voordeelen van tijdelijken aard, welke kunnen worden benut, om de financieele positie der suikercultuur drijvende maatschappijen te versterken, doch in het algemeen zijn zij van geen invloed op de bestaanszekerheid van de suikerindustrie.

„De bestaanszekerheid der suikerindustrie wordt ernstig bedreigd door de bescherming, welke de regeering slechts aan een maatschappelijke kleur verleent.

„De nieuwe grondhuur-ordonnantie zal den kostprijs der suikers ten slotte zoodanig opvoeren, dat de Javasuiker in den concurrentiestrijd het onderspit wel eens zou kunnen delven. De ontwikkeling van de suikerindustrie, door uitbreiding van het plantaaraal, waarbij voor minder goede gronden de hoogste minimum huren zullen moeten worden betaald, of door het oprichten van nieuwe fabrieken, is door de grondhuur-ordonnantie vrijwel afgesneden.

„De suikerindustrie werkt, vooral door het ingrijpen in het economische leven, wat betreft het arbeidersvraagstuk, onder bijzonder moeilijke omstandigheden, welke een nadeeligen invloed zullen uitoefenen op den volgende suikeroogst.

„De ondermijnde bestaanszekerheid der suikerindustrie en de moeilijkheden met de mains d'oeuvre zijn schaduwen, welke de naaste toekomst der suikerindustrie en de groote winsten van het Leden ten spijt, in een angstwekkend duister hullen.”

Suriname.

De heer B. Boekhoudt, oud-Surinaamsch

ambtenaar, zet zijn propaganda om Suriname te verkoopen voort.

In de *Haagsche Post* van 4 October stelt hij voor de lezers van het blad zijn propaganda-geschriften, „voor zooverre de voorraad strekt” gratis beschikbaar.

Voor des heeren Boekhoudt's bedoelingen is het gelukkig, dat zijn geschriften niet in het Engelsch zijn uitgegeven, want hij breekt de kolonie zoo radicaal af, dat elken gegadigde de lust tot koopen moet vergaan.

Eenige jaren geleden vroeg een Surinamer aan een Amerikaan van gezag of de Vereenigde Staten Suriname zouden willen koopen. De man meende, dat verscheidene millioenen dollars noodig zouden zijn „to bribe the Senate” om tot den koop te besluiten.

Volgens een mededeeling van Senator Borah — zie N. R. Ct. van 25 September, Ochtendblad A — zijn internationale bankbelangen bezig een omkoopfonds van millioenen dollars bijeen te brengen, om den Amerikaanschen Senaat er toe te krijgen het vredesverdrag enz. ongeamendeerd te bekrachtigen. Volgens dezen Senator is de Senaat dus toegankelijk voor dergelijke manipulaties. Na het afbreken van de te koop aangeboden kolonie zou de omkoop som veel grooter zijn dan anders noodig zou geweest zijn. Handig is de propaganda van den heer Boekhoudt niet.

Het is wel zeer eigenaardig, dat bladen, die in

Modemagazijnen
van Bommel
Vlamingstraat 8-10
Prins Hendrikstraat 98-106

75

Nappa Handschoenen
voor Dames en Heeren.

Wed. G. STREITWOLF
Noordeinde 105, 's-GRAVENHAGE, Tel. H. 2413

GUMMI SPONSEN
SPONSEN ZAKKEN
BADMUTSEN

151

Th. A. A. SIMONIS,
GROENMARKT 34, over de Priosestraat.
TELEFOON 2535. DEN HAAG

Specialiteit in BEDDEN.
Groote keuze vanaf het beste tot het eenvoudigste.
Magazijn gesloten van half een tot twee uur.

VAN STRAALEN MONSIEUR & ERKELENS.
WIJNHANDEL
Hoofdkantoor: ROTTERDAM, Leuvehaven 34, Tel. 2456.
Bijkantoor: DEN HAAG, Lloydgebouw, Piet Heinplein, Tel. 1587 / 1588
Bijkantoor: DEN HELDER, Hoofdgracht 37, Tel. 83

Middelbare Koloniale Landbouwschool te Deventer.

DE DIRECTEUR VAN DEN LANDBOUW, brengt ter kennis van belanghebbenden, dat aan de Middelbare Koloniale Landbouwschool te Deventer, met ingang van 1 Januari 1920, voor den tijd van een half jaar te vervullen is de betrekking van:

LEERAAR

in de meerderjarige tropische culturen.

Zij, die voor de bedoelde betrekking in aanmerking wenschen te komen, gelieven zich, met overlegging hunner sollicitatiestukken, vóór of uiterlijk op 15 October a.s. bij gezegeld adres te richten tot den Directeur van voornoemde school, door wien, op verzoek, nadere inlichtingen worden verstrekt.

'S-GRAVENHAGE, 26 September 1919.

De Directeur-Generaal voornoemd,

P. HOEK.

NAAMLooZE VENNOOTSCHAP
1/2 DE ERVEN H. VAN DIJK
Hofleveranciers van wijlen Z.M. den Koning
Nieuwe Gracht 6 - Tel. 3416
UTRECHT
Leveranciers van Burger, Militaire- en Marine Kleeding
Indische Uitrustingen
Reiziger door het geheele land te ontbieden.

Kon. Eindhovensche Stoom- & Handweverij
VAN DIJK & Co. EINDHOVEN EN BRUSSEL
Leveranciers van H. M. Koningin Wilhelmina - van H. M. de Koningin-Moeder en van H. M. de Koningin van Roumanie; eertijds van H. M. Koningin Sophia.
OPGERICHT 2 AUG. 1853.

Hotel-Linnen en Tafelgoed met en zonder naam.
UITZETTEN, INDISCHE UITRUSTINGEN
LUIERMANDEN.

Instituut LAURILLARD

OPLEIDING voor verschillende examens en ambten, zooals Staatsinrichting M. O., Staathuishoudk. M. O., Gemeente-administratie, Boekhouden. De opleid. geschiedt ook schriftelijk in Nederland en Koloniën met zeer goede resultaten. Prospectus en lijsten met namen en adressen van vierhonderd en vijftig geslaagden worden op aanvraag gratis toegezonden door Mr. Dr. I. J. M. LAURILLARD,
Oranjeplein 102 - Den Haag
Telefoon 6225

Piano's, Orgels, Vleugels, Auto-piano's.
PIANO's in huur f 6.— per maand, desgewenscht in huurkoop, bij
L. C. JACOBI, vli. Chef Firma J. F. CUYPERS,
Regentesselaan 123, bij Reg.pl. 49 SOERABAIJA.
Tel. H. 1493, 's-GRAVENHAGE.
STEMMEN - VERHUREN - REPAREEREN

CONSERVEN - TIELEMAN & DROS

LEIDEN - HOLLAND.

Blikgroenten
Visch, Vleeschwaren
Soepen, Pickles, Jams

Leveranciers aan het Departement van Koloniën, Oorlog, Marine en aan de voornaamste Stoomvaartlijnen.

DE GROOTSTE KEUZE GRAMOPHONES EN PLATEN Merk „HIS MASTER'S VOICE“
 bij **WILLEM SPRENGER.**
 PASSAGE 46. Agent der Gramophone Comp. Ltd. DEN HAAG.
STEEDS HET NIEUWSTE!! Tel: 3778. **STEEDS HET BESTE!!**

vuur en vlam geraken zoodra er sprake is van afscheiding van Zuid-Limburg of Zeeuwsch Vlaanderen, als de eenvoudigste zaak ter wereld hun kolommen open stellen om een deel onzer koloniën, die toch een deel van het Rijk uitmaken, te koop aan te bieden.

Wij droegen onze bezittingen „ter kuste van Guinea“ aan Engeland over en nu is de Goudkust een van de voornaamste cacao-produceerende landen van de wereld. De kolonie begon den uitvoer van cacao in 1891 en zij brengt nu meer dan een vierde van de wereldproductie voort. Het product wordt geheel door inlanders geteeld en voor de markt bereid.

In *De West* van 22 Augustus het verslag van een lezing van den heer Westra — tijdelijk sub-agent van immigratie — over zijn reis naar Demerary en Trinidad.

De heer Westra deed interessante mededeelingen over de pogingen, in de beide koloniën in het werk gesteld, om den kleinen landbouw te bevorderen.

„Na vele proefnemingen is men nu gekomen tot een systeem van landuitgifte, hetwelk veel gelijkt op dat, hetwelk sedert 1894 in Suriname bestaat.

De plantages in Demerary hebben meer succes dan het Gouvernement tot dusverre wat betreft de vestiging van immigranten. Het behoud van de arbeiders op de plantages is niet zoozeer bevorderd door hogere loonen dan wel door betere behandeling, door het verblijf op de plantages aantrekkelijk te maken. Meer vrijheid, aanbidding van stukken grond ter bewerking en afleiding door sportverenigingen, hadden een zeer gunstigen invloed.

(Wij willen hier inlassen een uitknipsel uit een brief van den New Yorkschen correspondent van de *N. R. Ct.*, voorkomende in het nummer van 12 October 1918, Ochtendblad A. De brieven schrijver behandelt de plannen van den Minister van Binnenlandse Zaken Franklin Lane betreffende de toekomst der gedemobiliseerde miljoenen na den oorlog. De Minister zeide o.m.:

„Indien dit land echter verlangt van de eigen opbrengsten te kunnen bestaan, dan behooren voorzieningen te worden getroffen. Niet alleen behoort de landbouw zoo loonend mogelijk te worden gemaakt, maar er dient te worden gestreefd naar het verschaffen van zooveel mogelijk steedsche genietingen aan de plattelanders. Zoowel tot het bereiken van eerstgenoemd als van laatstgemeld doel, acht de minister coöperatie den aangewezen weg.”

Cane farming — aldus de heer Westra — is op Trinidad het middel bij uitnemendheid gebleken tot blijvende vestiging van immigranten. Er zijn op Trinidad 20000 kleine landbouwers, die suikerriet verbouwen voor de fabrieken. Daaronder zijn 12000 Britsch-Indiërs. De cane farming is op Trinidad geheel bij de wet geregeld.

De kleine landbouwer plant het riet op zijn eigen grond, of op grond dien hij in huur heeft van de plantage. In het laatste geval betaalt hij gewoonlijk ongeveer 3 dollars huur per akker per jaar.

Men berekent, dat een landbouwer met zijn gezin zowat 3 akker met riet kan bebouwen. Er zijn er echter, die wel 100 akkers bebouwen met gehuurde arbeiders.

De canefarmer heeft het recht de eerste drie maanden, als het riet nog jong is, daartusschen voedingsgewassen te verbouwen, behalve rijst.

De landbouwer krijgt voorschotten onder oogstverband. Daarvoor wordt een contract tusschen de plantage en den landbouwer gesloten. Dit geschiedt ten overstaan van de overheid. De landbouwer, die zich niet houdt aan het contract, is strafbaar met geldboete, eventueel te vervangen door gevangenisstraf. De betaling geschiedt per geleverde ton riet.

Behalve een vast bedrag per ton, betaalt men in den laatsten tijd nog een zekere premie, nadat de suiker verkocht is.

Het cane farming stelsel, zooals dat op Trinidad ingericht is, beantwoordt uitstekend. De planters zijn er zeer tevreden mede.

Door de contractarbeiders wordt op Trinidad goed gewerkt. Het aantal werkdagen is 280 per jaar. Voor Suriname is dit cijfer 254.

Op Trinidad is de werkprestatie van vrije arbeiders veel minder dan van gecontracteerde. Dit heeft er toe geleid om bij wijze van premie een dagloon toe te kennen als de arbeider van de 14 dagen 10 dagen heeft gewerkt. Dit schijnt vrij goede resultaten op te leveren.

Ten einde de klein-landbouwers te helpen bij den verkoop van hun producten, is door het Gouverne-

ment een winkel opgericht in de hoofdplaats Port of Spain. De halte-chefs van het spoor treden als agenten op. De klein-landbouwer brengt zijn producten naar de naastbijzijnde halte en ontvangt daarvoor een bon. De halte-chef zorgt voor de verzending naar de stad, alwaar het verkocht wordt, waarna de verrekening met de bon, na aftrek van vervoerkosten, enz. weder door tusschenkomst van den halte-chef plaats vindt.

De tusschenhandelaren zijn hierbij dus geheel uitgesloten.

Uit de volgende cijfers blijkt, dat terwijl op Trinidad en in Suriname de immigranten bevolking toeneemt door natuurlijke aanwas, in Demerary het omgekeerde plaats vindt. Daar is blijkbaar de sterfte onder de immigranten grooter dan de geboorte.

Trinidad.

Aanvoer (sedert 1845)	149.606
Teruggevoerd naar hun land ...	31.279
Rest.....	118.327
Aanwezig eind 1917	129.251
Meer.....	10.924 of 9.2 %

WANNEER GIJ

Dames- of Heeren-Kleeding wilt laten Oppersen, Repareeren, Keeren, Moderniseeren, Vermaken, opnieuw Voeren, onzichtbaar Stoppen, kortom wat gij maar wilt, ga dan naar

Kleermakerij „UNICUM“
 Anna Paulownastraat 30a, Tel. 4947
DEN HAAG

De prijs wordt steeds VOORUIT bepaald.

H. van Dooren & Cie
 Modes en Bontwerken

's-Gravenhage Amsterdam
 Plaats 20 Utrecht

Naamlooze Vennootschap
Luxe-Auto Verhuuronderneming
 voorheen P. J. JANSEN.

Eenig adres: **Koninginnegracht 1^D.**
 (over Hoofd-Ingang Dierentuin)
te 's-Gravenhage.

Men lette op de Tel.-Nos. H 851 en H 852

Auto's voor Trouwgelegenheden
 en Maand-Auto's

Dag en Nacht geopend

VOORHANDEN EEN GROOTE KEUZE:

Romans, Jongens- en Meisjesboeken, Prentenboeken. 176

Kantoor-, School-, Schrijf- en Teekenbehoefden.

Spoedige levering van alle Studieboeken, Tijdschriften en Modeplaten.

Leesbibliotheek in 4 talen. Advertentie-Bureau.

BOEK- EN KANTOORBOEKHANDEL
E. VAN ANDEL, Welmarstraat 16a b. d. Suezkade
 Telefoon 3213 - DEN HAAG

N. V. MEUBELFABRIEK
V/H LE COINTRE & CO.

Ameublementen
Betimmeringen
Gordijnen
Tapijten

Modelhuis: Oude Molstraat 32
'S-GRAVENHAGE

KON. ERK. PITMANSCHOOL
 Staatsblad 37.
 DEN HAAG, Regentessepl. 26 - Mauritsweg 30, ROTTERDAM

Stenografie, Machineschrijven, Talen, Correspondentie, Boekhouden, Staatsinrichting.

KANTOOR- en HANDELSOPLEIDING.
 Directeur-Gen. T. v. D. VEEN.

N.V. Brood- en Beschuifabriek

„DE OUDE VETTE HEN“
 DEN HAAG
 bij het Stadhuis

Alle soorten Brood, Beschuif,
Banket, enz.

Lunchroom - Tea-Concert

WISBRUN & LIFFMANN.
 Veenestraat 35-37 - Tel. 2503. - Den Haag.

DAMES MODEARTIKELEN.
 ZIJDEN STOFFEN, FLUWEELEN, KANTSTOFFEN.
 ALLE SOORTEN GARNEERINGEN, ENZ.

BALARTIKELEN.

A. C. ZWANG Azn

Veemarktstraat 40 Telefoon Inter-
 BREDA No. 315.

Piano-, Orgel- en Muziekinstrumentenhandel

GEBR. HERS

Tuin-Architecten
 JAVALAAN 27
 & HILVERSUM &

bevelen zich aan
 voor Aanleg van
 Tuinen en Buiten-
 plaatsen

Demerary.	
Aanvoer (sedert 1838)	238.879
Teruggevoerd naar hun land...	65.538
Rest	173.431
Aanwezig eind 1917	137.959
Minder	35.472 of 20.4 %
Suriname.	
Aanvoer sedert 1873	33.721
Teruggevoerd naar hun land ...	9.491
Rest	24.230
Aanwezig eind 1917	31.480
Meer	7.250 of 29.8 %

Ook uit de volgende cijfers blijkt, dat, bij alle tekortkomingen op hygiënisch gebied, de gezondheidstoestand in Suriname beter is dan in Demerary, ja zelfs beter dan op Trinidad, een eiland met zee-klimaat.

Het sterftcijfer onder gecontracteerde immigranten bedroeg de laatste jaren:

op Trinidad	0.8 per 1000
in Demerary	16. — „ „
in Suriname (Br. Indiërs)	9.6 „ „
Buiten de plantages is het sterftcijfer:	
in Demerary	38. — „ „
in Suriname	17.8 „ „

Voor Trinidad is geen cijfer vermeld.

* * *

De West van 2 September heeft de volgende berichten:

Japansche activiteit. In Demerara is aangekomen een Japansch landbouwkundig ambtenaar, de heer Yonesca Irobe, die een reis maakt door Amerika, West-Indië, Brazilië en Argentinië, ter bestudeering van het came farming stelsel en de suikervabricatie.

* * *

Geen emigratie. In het Engelsch Lagerhuis is onlangs gevraagd hoe het nu staat met de emigratiekwestie uit Britsch Indië.

De regering antwoordde, dat het Britsch Indisch Gouvernement tot dusverre geen stappen heeft gedaan om deze zaak bij wet te regelen. De publieke opinie in Britsch Indië is tegen emigratie gekant.

Curaçao.

Bij het begrootingsdebat in den Kolonialen Raad heeft de heer Winker te kwader ure gesproken van eene toenemende ontstemming in de kolonie en eene daartegenover grooter wordende bekoring, die de Republiek der Vereenigde Staten van Amerika op velen, „op meer dan men zou denken“, ging uitoefenen. Geen zweem of schaduw van bewijs is voor deze dikke woorden bijgebracht. En nu maakt *Voz di pueblo* het nog erger. Ons onderschrift onder den brief in de *N. Ri. Crt.* van 4 Juli l.l. (zie *Koloniaal Weekblad* van 10 Juli 1919) wordt struisvogelpolitiek genoemd, want ontvreemding heerscht er, maar die betreft niet zoo zeer de economische omstandigheden der kolonie, zij heeft een meer idealistischen ondergrond, men heeft n.l. den indruk — ge-raadt het in geen tienden — dat Curaçao „als een politiek offer gebracht is“ aan de Roomsche Katholieke Staatspartij. Dat is zelfs zoo erg, dat „de groote massa, die zich niet bekommert om den Clerus, beslist te vinden is voor den verkoop.“ Wie 't gelooft, mag het zeggen.

* * *

Venezuela's differentiële rechten.

De *Amigoe di Curaçao* ontleent aan het *Boletin Comercial* een bericht over eene toenadering van Venezuela tot Engeland en den eisch van laatstgenoemd land, dat V. zijne 30 pCt. differentiële rechten zal afschaffen. De „Amigoe“ wijst er op, dat de belangen der Nederlandsche Antillen in deze niet verschillen van die der aan Engeland toebehoorende eilanden in de Caraïbische zee, en herinnert er aan, dat bijna 40 jaren geleden president Guzman Blanco deze belasting uit wraak tegenover Curaçao heeft ingevoerd, eene meening, door Mr. G. J. Fabius in de „Encyclopaedie“ niet aannemelijk geacht.

* * *

Hetzelfde blad deelt mee, dat op de Bovenwindsche eilanden een streven merkbaar is naar afscheiding van Curaçao en naar nauwere aaneensluiting bij het moederland. Het kan verkeeren: nog niet zoo heel lang geleden had men ook daar een hoogen volksvertegenwoordiger, die op vervreemding van zijn eigen land uit was en president Wilson te hulp riep in een „Open brief“, die zijne bestemming niet bereikt schijnt te hebben, althans gelukkig zijn doel gemist heeft. Wij zullen niet beweren, dat de saamloorigheid met Curaçao voor de Bovenwindsche eilanden geen bezwaren heeft, maar er valt o.i. niet aan te twifelen, dat eene herleving van den toestand der jaren 1815—1828 de „derde“ West-Indische kolonie lasten zou opleggen, te zwaar om te dragen.

* * *

Kleine berichten.

Bepalingen, als onlangs in Nederland in werking getreden, betreffende de toelating van jeugdige personen op de terechtzittingen en de bestraffing der heling, zijn bij den Kolonialen Raad aanhangig gemaakt, alsmede voorschriften, om den toegang tot openbare lichtbeeldenvertooningen te verbieden aan kinderen beneden de zestien jaren, tenzij er vooraf zekerheid bestaat, dat hetgeen vertoond zal worden, geen nadeeligen invloed op hen kan uitoefenen.

Het voorgenomen vredesfeest gaat niet door.

Op verzoek van den Gouverneur heeft er op 4 September l.l. eene bijeenkomst van belanghebbenden bij den zoogenaamden grooten landbouw plaats gehad, waarbij, behalve de Gouverneur en een twintigtal planters, ook de administrateur van financiën, de landbouwkundige en de districtmeesters tegenwoordig waren.

Naar wij vernemen, was het den Gouverneur met het beleggen van deze vergadering voornamelijk te doen, om met de planters de maatregelen te bespreken, die er genomen zouden kunnen worden om zoowel het groot- als het klein landbouwbedrijf te verheffen en den economischen toestand in de buitendistricten te verbeteren.

De besprekingen hadden een voorloopig karakter. Besluiten werden er niet genomen.

(De *Curaçaosche Courant*).

Naar de bladen meedeelen is de verjaardag der Koningin-Moeder weer voor het eerst na vijf jaren luisterrijk gevierd. Op de audiëntie ten Gouvernementshuize sprak dokter Ferguson, oudste lid van den Raad van Bestuur en sprak in eene rede de gevoelens van verknochtheid en liefde uit voor onze geëerbiedigde Koningin, doordrongen als hij was van de groote betekenis van dezen dag voor Nederland en zijne Koloniën.

De verschrikkelijke gebeurtenissen, die Europa en geheel de aarde hebben doen sidderen in den loop van het laatste vijftal jaren, — aldus spreker — staan ons allen helder voor den geest maar niet minder de geestkracht en moed, waarmede de Koningin Haar Volk is

..... Melkinrichting

Den Haag, Lange Beestenmarkt 9 • Tel. Haag 3683

146 „PASTEUR“

Scheveningen, Neptunusstraat 66a • Tel. Schev. 1853

Stoom-Zuivelfabriek

CRÉATIONS EXCLUSIVES

Broderies hautes nouveautés pour Robes, Manteaux THÉÂTRE, BAL.

E. H. MERTENS-STRIVALS

DESSINATEUR—BRODEUR

55 Wagenstraat vis à vis Scala, LA HAYE.

Ateliers spéciaux pour boutons sur tissus, découpages points clairs et plissés.

LIVRAISON EN UNE HEURE!

128

GEBRS. VLES - LEIDEN

Kleermakerij

BREESTRAAT 177 TELEFOON No. 393

Steeds de nieuwste

Engelsche Stoffen

in groote keuze voorradig.

Uitrustingen voor Indië

Weder voorradig:

Sanatogen, Haematogen, Ovomaltine Sloan's liminent, Regulín, Elliman's embrocation, enz.

208

RECEPTEN TEGEN BILLIJK TARIEF

VALKENBOSCH APOTHEEK

Valkenboschlaan 50 - DEN HAAG - Telefoon 7384

J. M. van KEMPEN & ZONEN

Kon. Ned. Fabriek van Gouden en Zilveren Werken.

VOORSCHOTEN.

FILIALEN te Weltevreden, Rijswijk 17;

198

s-Gravenhage, Plaats 2; Rotterdam, Hoofdstaat 26;

Utrecht, Choorstraat 32; Middelburg, Lange Delft 138.

American Hotel - Amsterdam

Hotel en Café-Restaurant le Rang.

131

Schoonste Ligging - Moderne Inrichting

Electrische Verlichting - Centrale Verwarming

Electrische Personenlift

Omnibus aan 't Station - Matige Prijzen

A. W. VOLMER, Directeur.

Tel. Interc. 4737.

Code 5th Edition A. B. C.

Hotel-Café-Restaurant „SUISSE“
Amsterdam
72 Kamers. Badkamer op iedere Etage.
Centrum der stad. Dir. H. P. ALBERTS.

Pension FRISIA
Jan van Goyenstraat 47 • NIJMEGEN
Pension vanaf f 4.- per dag.

„DE BIJENKORF“
Lunch- en Tearoom
Koude- en Warme Schotels
WAGENSTRAAT 45 DEN HAAG

Het meest aan te bevelen
INDISCH RESTAURANT
LAAN VAN MEERDERVOORT 68, DEN HAAG
Dagelijks geopend van 12 tot 9 uur.
Uitsluitend Indische Tafel.
Directeur: J. VAN GEEMERT.

Parkhotel
van Stolkpark, Scheveningsche Boschjes.
EERSTE RANGS FAMILIEHOTEL
Centrale Verwarming, Electrisch Licht, Baden, Rustige ligging.
Bijzonder geschikt voor Zomer- en Winterverblijf.

Het sedert 1911 gevestigde
Indisch Restaurant „Waroong Djawa“
Kortenaerkade 10, Den Haag, Tel. 4882
heeft geen filialen.
UITZENDING VAN DINERS.

Hotel VAN DEN ABEELLEN
SCHEVENINGEN
Het geheele jaar geopend.
Centrale Verwarming - Lift en Baden - Matige prijzen
Aanbevelend, P. ENGELS.

Maison van Wijk
Obrechtstraat 57 - 's Gravenhage - Telefoon H 2665
UITZENDING VAN DINERS vanaf f 0.90
Speciaal ingericht tot het leveren aan huis van Dejeuners, Dinners en Soupers.
KOUDE EN WARMESCHOTELS. J. H. M. KOETS

Tel. 4060 **MAISON VAN RIJN** Meermalen
- Haag - **BEKROOND**
CUISINIERS
Prins Hendrikstr. 28 · DEN HAAG · v. Galenstraat 43
Dejeuners, Dinners, Soupers, etc. Hors d'Oeuvres
Varié, Mayonaises, Salades, Koude en
Warme Schotels, enz. enz.
Meest Gerenommeerde Inrichting hier ter Stede.

Tarief Dinners Hoogst zindelijk bereid, van de beste ingrediënten, aan huis bezorgd :-

Diners à f 0.90 Vleesch Groenten Aardappelen	Diners à f 1.— Vleesch Groenten Aardappelen Toespijs	Diners à f 1.60 Vleesch Groenten Aardappelen 2de Vleesch, Visch of gevogelte Compôte Toespijs
--	---	---

Met bijlevering van SOEP worden de prijzen met f 0.25 verhoogd.

COUPONBOEKJES
verkrijgbaar voor 24 Dinners tegen Gereduceerde Prijzen.
24 diners à f 0.90 f 20.50, 24 diners à f 1.— f 23.—
24 diners à f 1.60 f 37.50, 24 porties soep . . . f 5.—
Speciaal Gesoigneerde DINERS met uitgebreid MENU
f 2.50 p. couvert.
Menu op aanvraag verkrijgbaar.
Verzoeken bussen te weigeren met verbroken controle-sluiting.

voorgegaan in deze sombere tijden. Spreker herinnert de aan wat Oranje weder in deze lange kritieke jaren voor Nederland is geweest en hoe de banden tusschen Land en Vorstin steeds nauwer zijn toegehaald.

Bij de aanvaarding van het Bestuur door den Gouverneur over de Kolonie had men van Zijn Hoog-EdelGestrenge mogen vernemen woorden van hartelijke belangstelling in het lot en het welzijn van deze bezitting van Nederland, door H. M. de Koningin geuit. De heer Ferguson verzocht den Gouverneur Haar te willen overbrengen den diepgevoelden dank van de Kolonie voor dit bewijs van medegevoel en Haar de verzekering te willen geven, dat Haar Volk op de eilanden in en aan de Caraïbische Zee steeds de beste wenschen koestert voor het geluk van Haar en Haar Huis.

WAT DE INLANDER ZEGT.

De Garoetzaak. H. A. S. wijdt in de *Neratja* een hoofdartikel aan den dood van Hadji Hasan en diens drie volgelingen. Na het uitspreken van het Mohamedaansche doodsformulier: „Inna il'lahi wa Inna il'lahi radji'oen". (Hij is van God en tot God wedergekeerd) zegt hij: „Wij, Moslemin, mogen niet bedroefd zijn over dien dood. Volgens ons geloof en dat van een ieder die God aanbidt, sterft de mensch..... niet, die met het vaste geloof in God, terugkeert onder 's Heeren bescherming. Ja, zijn leven zal ten slotte nog volmaakter zijn, en zijn geluk groot, indien hij de wereld verlaat van ganscher harte en met het volste vertrouwen in God. Daarom willen wij niet treuren en niet weklagen en tranen storten over dien vriend van ons ras, die stierf omdat hij geen afstand wilde doen van zijn recht, waarvoor hij zijn leven heeft durven schenken. Geschonken! Want verzet tegen de kompanie heeft den „Dood" tot besluit. Maar thans, nu het lijk geheel koud en — naar wij hopen — op behoorlijke wijze begraven is; nu zij, die weduwe geworden is, omdat haar man gedood werd en zij, die weezen zijn geworden, omdat hun vader den dood vond, tot berusting komen, willen wij zien, wat de reden is van hun dood. Als wij het beschouwen, dan wordt ons duidelijk, dat de dood hier vijf mannen uit het volk dezelfde oorzaak heeft als de dood van controleur de Kat Angelino te Toli-Toli; n.m. dat zij stierven ter wille van het prestige. Indien bijv. die controleur de zaak gesust had en gezegd had, dat hij het verzoek van het volk eenige dagen in beraad zou nemen, zou er o.i. geen bloed gestort zijn. Maar het hooge standpunt, dat de Regeering inneemt, veroorlooft dergelijke opvattingen niet. De Regeering wil het oor leenen aan klachten van het volk, maar in de allereerste plaats moet men „het bevel opvolgen". Zoo niet..... wee dan het volk. Die controleur is slechts een enkel lid uit dat machtslichaam, daarom mag hij zijn leven niet tellen, waar hij meent dat de eer en het verhevene van het gezag verbieden, dat hij terugtreedt.

Zoo ook was het geval met Hadji Hasan, maar hier was het van de zijde van het volk, dat bloed vloeide. Het gezag had gesproken, en het gesproken woord was bevel geworden, gesteund door macht en zoonoodig door de punt der bajonet op den loop van het geweer. Het Gouvernement wilde rijst kopen, en het bevel ging van deze naar gene, om vervolgens eerst bij den Resident te belanden. En door den Resident, — aldus is in een gewest gebeurd en zal wellicht in elk gewest gebeuren — wordt dat bevel verder gegeven aan de onder hem staande autoriteiten. „Boepati Anoe, in uw ressort zijn er zooveel sawahs, dus denk er aan, dat uw ressort zooveel pikol padi behoort op te brengen." En het bevel komt bij den wedana: zooveel bouw sawahs, zooveel pikoel padi; zoo niet, dan komt er een slechte aantekening in de conduite; als de conduite slecht is, verdwijnt alle hoop om hoogerop te komen, is de ambtelijke arbeid van zooveel jaren verloren, vervliegt de hoop op het zenden der kinderen naar een school te Batavia of elders. Gaan we nu verder na, hoe het bevel klinken zal, als het tot den kepala dessa komt, en stellen wij ons voor in welke bewoordingen het Kromo bereikt. Kromo buigt het aangezicht ter aarde, Kromo brengt den sembah, Kromo staat zijn padi af."

„Hier komt nog bij — zegt H. A. S. — dat ook het sentiment in deze kwestie gesloopen is, n.m. door de verkeerde opvatting van het artikel in de *Oetoesan Hindia*. Dat verkeerde bericht verspreidde zich her- en derwaarts; de erkenning van de fout is nog van jongen datum en..... is nog niet tot alle menschen doorgedrongen, die het eerste verkeerde bericht ontvingen. Een bevel wordt gewoonlijk niet in minzame bewoordingen overgebracht; een bevel, dat

vermoedelijk verzet zal uitlokken moet wel in zijn oorsprong reeds een bedreiging inhouden. Verwonderen wij er ons nog over, indien Kromo kleinmoediger wordt? Volgt het bevel op!..... Totdat men een Kromo ontmoet, die weigert. Kromo die bezwaar voelt tegen het opvolgen van het bevel. Hij verzamelt al zijn familieleden, 86 in getal, 25 vrouwen en ook nog kinderen tot en met de kleinsten van 3 jaar oud. Allen kleeden zich in witte gewaden, trekken zelve het doodskleed aan, verrichten zelve het doodsgebed voor het heil hunner zielen. Dan wapenen zich alle mannen met kris en sabel — om te laten zien, dat zij gereed en bereid zijn te sterven — zoo noodzakelijk achten zij het, dat de padi niet uit hun handen komt.

Het onderzoek is nog niet beëindigd. Wij weten niet of de Hadji-Hasanpartij, die 40 pikoeel aan anderen wilde verkoopen. Wij zijn niet te weten gekomen, of die 40 pikoeel begrepen waren in den voor die 86 personen benodigden voorraad, — voedsel voor ongeveer 6 weken — dan wel het surplus vormden. Wij weten enkel, dat zij hun leven niet telden om die padi te behouden. Wij weten ook, dat zij geen verzet in den zin hadden, want als hun rijst maar niet opgeëischt werd, zouden zij toegegeven hebben, zooals bleek toen hun wapens werden opgevraagd. Maar het bevel was geuit. Volgt het bevel op!!! Anders.....

Twee malen dreunde het salvo uit de geweren der politie! Vier dooden, achttien gewonden. De groot-

HOFLEVERANCIERS.

Wed. H. RAHDER & ZOON
Wijnhandelaren

Filiaal:	Hoofdkantoor:	Filiaal:	Filiaal:
's-Gravenhage	Amsterdam	Arnhem	Gorinchem
Heemskerckstr. 1a	Binnenkant 25	N. Plein 15	O. Vischmarkt
Tel. H. 3493.	Intero. Tel. 389.	Tel. 280.	Tel. 61.

Prijscouranten worden op aanvraag gaarne toegezonden.

Voor Export speciale conditiën.

Toko Samoea Ada

Firma H. C. MORSINK Ezn, 80

Hobbemastraat h. P. C. Hooftstr. 30
Amsterdam, Interc. Tel. Z 24.

Ontvangen:

Goalpara

Assam Thee f 2.25 p. pond

Pecco Souchon

f 2.— per pond

Trassie, Kroepoek.

Japansche Soya

per kruikje f 1.65

Prima Stengember

1/1 pot f 7.75

1/2 „ f 4.50

1/4 „ f 2.25

Restaurant VAN DER PIJL
147 PLAATS 18 :: LA HAYE

MAISON DE PREMIER ORDRE
Livraison en ville et en province

Grand Hotel Restaurant

„Central”

De meest bekende Inrichting der Residentie.

HOTEL PAULEZ

geeft weder dagelijks van 3.30 tot 5.30 uur, zijn bekende intieme

Afternoon-Tea-Concerten

door het ensemble

WILLY HONSBEEK & Z

Hôtel „de Oude Doelen”

Pavillon „Oude Doelen”

DEN HAAG - SCHEVENINGEN

Restaurant de tout premier ordre.

Thé Concert - Diner Concert
Soupe Concert

American Bar

Grand Orchestre

Restaurant SAUR, den Haag

Lange Houtstraat, hoek Voorhout.

Dejeuners, Dinners, Soupers

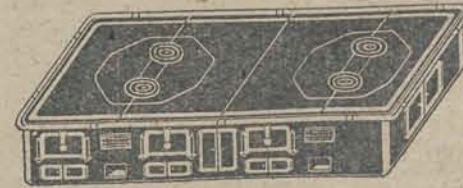
Specialiteit voor Visch en Zeeuwsche Oesters

Tel. Interc. H 447.

Hotel de Bellevue

Bezuidenhout 15

's-GRAVENHAGE

Fabriek van

FORNUIZEN

met toebehooren

voor Hotels, Restaurants, Gestichten, enz.

Fa P. J. MEIJ & ZOON
Hofleveranciers

Wassenaarsche-
straat 1, 3, 5,

SCHEVENINGEN

Telef. Interc. 486

heid der Regeering was bewezen, de groote macht der Regeering had sporen achter gelaten. Toen werd er een groote rapat gehouden in de woning van den resident. Waarom werd die vergadering niet vooraf gehouden? Om geen andere reden dan terwille van het prestige. Wij spreken de daad van Hadji Hasan en diens familieleden niet goed. Wij verlangen er niet naar, onze rasgenooten in opstand te zien tegen de Regeering. Maar wij betoogen, dat de tijd van gestrengte bevelen voorbij en dat die van bevelen na gepleegd overleg aangebroken is. In deze 20e eeuw moet het gezag een andere basis zoeken dan het geweer, want de vrees voor het geweer moet wel verdwijnen dank zij de grootheid der eigenschappen van den mensch en van diens rassensliefde."

In hetzelfde nummer van de *Neratja* wordt in een entrefilet medegedeeld, dat zodra het bericht over het neerschieten van Hadji Hasan en diens volgelingen bekend raakte, de Inlandsche oudsten allen hun spijt te kennen gaven over een daad van B. B. ambtenaren, welke zoozeer tot droefheid stemde. Het kan gezegd worden, dat alle Inlanders, zij mogen het geuit hebben of niet, die daad niet goedkeuren, en misschien ook zullen er openbare vergaderingen gehouden worden om blijk te geven van hun ontevredenheid over die daad.

En wat zullen de vruchten zijn? In theorie, zoowel in als buiten den Volksraad, heeft men verwachtingen geuit over eenheid tusschen Inlanders en Nederlanders, maar in de praktijk gebeurt er veel, dat den afstand tusschen die twee nog grooter maakt. Deze keer is er iets gebeurd, dat het Volksgevoel ten zeerste raakt. Deze keer heeft men iets gedaan, dat zeer gewichtig is voor de volksweld, daarom behoort de Regeeringscommissaris voor Inlandsche zaken met spoed zich met de zaak te bemoeien.

De *Octoesan Hindia* leverde voorsnog geen eigen commentaar op de Garoetsche kwestie. Behalve met de publicering der uit de Europeesche pers overgenomen berichten daaromtrent, waaraan slechts een korte beschouwing van haar kant wordt gegeven, volstaat de redactie met de overname van de *Neratja*-artikelen: „De padi-opkoop en de S. I.” en „*Bloed van Indië*”. In een ander nummer wordt als kort commentaar gezegd: Wij kunnen in deze zaak nog niet met een juist oordeel komen. Laat ons liever wachten op juiste gegevens. Alleen willen wij zeggen, dat als het zich werkelijk zoo heeft voorgedaan, het duidelijk is, dat de regeling van den padi-opkoop reeds zichtbare blijken heeft gegeven van niet goed te zijn. Wij hopen geenszins, dat het volk zich tegen de Regeering verzet in zake de regeling van den padi-opkoop, maar de *Dood* van Hadji Hasan e.s. wekt voorzeker minder aangename gevoelens op onder het volk. Niet uit spijt over de levens van Inlanders, die zich tegen de Regeering verzet hebben, maar zij vinden het jammer, uit vrees voor het feit, dat mogelijk de Inlander Hadji Hasan is gevallen als slachtoffer van een bevel, dat gewoonlijk lichtvaardig wordt ten uitvoer gebracht, zoodat misverstand oorzaak wordt van verzet zoodals het heeft plaats gehad.

Padi-opkoop. Een Djombangse medewerker schrijft in de *Neratja*, dat z.i. de Regeering te laat is begonnen met den padi-opkoop (daar de oogst voorbij is), zoodat vele kleine luiden in ongelegenheid geraken, omdat volgens de regeling van het bestuur elk een, die een *boww sawah* bezit, 4 pikoel padi moet leveren. Velen hebben immers hunne sawahs verhuurd of hun padi reeds verkocht. Daarom worden zij, die geen padi meer bezitten, gedwongen hun goederen te verkoopen of op andere wijze aan geld te komen om van anderen op de *pasar* padi te koopen en weder te verkoopen aan het land. De *padi* kost buiten f 6.— tot f 6.50 per pikoel, maar het Gouvernement geeft slechts f 5.50. Naar men zegt, is het wel gebeurd, dat de *loerahs* van de lieden, die geen padi hebben, f 0.50 vragen, om, met de f 5.50 van het Gouvernement padi te kunnen koopen van f 6.— van anderen.

Rrrrrrevolutie! Onder nevensstaand hoofd schrijft R. (in de *Neratja*) naar aanleiding van het door de leerlingen der Bestuurschool aan den G. G. gericht request vragende de afschaffing en wijziging van: a. het reglement in zake de verplichtingen, titels en rangen der Regenten op Java (Stbld. 1820 No. 22). b. het reglement in zake titels, ambtelijke distinctieven der Inlandsche ambtenaren op Java (Stbld. 1824 No. 13 enz.). c. de voorschriften omtrent de costuums der Inlandsche gouvernementen ambtenaren op Java en Madoera.

Deze actie noemt schrijver *revolutie*, omdat daardoor een einde zou worden gemaakt aan alle grootheids-distinctieven. Naar schrijver verneemt zullen de leerlingen der Bestuurschool het verzoek doen hun uniform te vervangen door een als van de politiecommissarissen, met de noodige wijzigingen. Schr. die deze actie zeer toejuicht, daar ze een bewijs is van het besef der ambtenaren van de Bestuurschool, van den wil des tijds, kan echter niet nalaten te zuchten: Waar zullen later de „song-song djenih”, de „dodot”, „tjelana tjindo”, „saboek-bara” enz. moeten opgeborgen worden? O, *Javaansche Cultuur*, uw lot is, slechts te verwijlen in het... m u s e u m. De redacteur H. A. S. tikt den schrijver hiervoor op de vingers: In deze eeuw worden de uiterlijkheden

ONDERLINGE LEVENSVZERZEKERING VAN EIGEN HULP

Hoofdkantoor: 's-GRAVENHAGE, Kortenaerkade 3. Bijkantoor: BATAVIA, Passer Pisang.

Verlaagde Indische Tarieven met Aandeel in de Winst.

Vraagt deze tarieven en gij zult Uwe levensverzekering sluiten bij de O. L. v. E. H.

voortdurend van minder belang en stijgt de waarde van het niet zichtbare innerlijk.

Door de *Octoesan Hindia* wordt het stuk zonder commentaar overgenomen, terwijl de *Kaem Moeda* er spottend aan toevoegt, dat volgens hare meening, die heeren met het request niet bedoelen afstand te doen van hun... grootheid, maar feitelijk van een kleeding welke... door de hedendaagsche menschen niet fraai meer gevonden wordt. Het costume van een politiecommissaris toch, ziet er zeer aanlokkelijk uit.

Indië Weerbaar. „Meer en meer” — aldus een ongeteekend artikel in de *Neratja* — „wordt het duidelijk, dat de vereeniging „Indië Weerbaar, die dezen naam aanvaard heeft als een erfstuk van het Comité I. W. — dat zooveel onzer rasvertegenwoordigers in staat heeft gesteld onze stem tot in Nederland te doen hooren — heelemaal niet het karakter en de opvattingen van dat comité heeft overgenomen. Duidelijk is het ons geworden, dat dit tweede Indië weerbaar de handhaving wil van het lage standpunt van ons ras en ons land onder de voetzolen van den overheerscher te houden, en dat het onzen arbeid verhoogt wil in de eerste plaats ten bate van de geldbezittende overheerscherspartij en van de daaraan gelijkwaardige groepen. Zoo'n vereeniging moet wel de hand reiken aan alle vereenigingen der Sana-ers van dezelfde richting. Thans is de P. E. B. lid geworden van de vereeniging Indië Weerbaar en is de heer Engelenberg in het hoofdbestuur opgenomen. (Vroeger I. P. en thans I. W.) Bepaald wonderlijk zijn de wegen van dien heer. Een klein verschil in uitspraak, maar in den grond: een verschil als tusschen hemel en aarde. Schr. zou zich niet verbazen, als vandaag of morgen K. P. B., C. E. P., N. I. V. B. en O. B. ook lid werden van I. W. en vervolgens een wapen vroegen in den vorm van een B. W. (Bangerwacht), zoodals in Nederland bestaat (Burgerwacht?)

Die menschen — zegt schr. — zijn de kluts kwijt geraakt uit vrees voor een versterking der rust en orde. Daarom zoeken zij het van de Regeering te verkrijgen, dat deze een maatregel treft, waardoor veiligheid van personen der Kromo-bevolking geheel *verdwijnen* zal. Is het ook niet door die zorg voor de veiligheid en rust, dat Kromo in Kederi met den knuppel en in Garoet met het geweer kennis maakte? Over preventieve hechtenis maar niet gesproken. O! persoonlijke veiligheid van Kromo!

De Kloetrap. In een uitvoerig artikel, inleidend met de verklaring, dat sedert 1873 driemaal een uitbarsting van den Kloet heeft plaats gehad en dat Kediri, waar die berg gelegen is, vroeger de zetel was van den Javaanschen Vorst *Praboe Djojobojo*, bekend onder den naam „*Ratoe Adil*”, betoogt Chamidin in de *Sinar Hindia*, dat de laatste Kloetrap een beschikking Gods is, om zijn rechtvaardigheid te tonen tegenover het volk en de kapitalisten in dat gewest, die voortdurend met elkaar in geschil waren, wat verschillende ongeregelheden tengevolge had. Nadat God die ramp over Kediri had gebracht, zegt schr., is er een geest van broederschap opgekomen onder de verschillende bevolkingsgroepen. Bewijs: Overal werden comité's gevormd door alle rassen om de slachtoffers van die ramp te helpen. Zoo behoort het, want wij allen stammen af van één mensch.

Dan wijst schrijver op de toestanden in de Vorstlanden, waar de bevolking zich bezwaard voelt over de haar opgelegde lasten en een heftige strijd wordt gevoerd tusschen haar en de kapitalisten, waarvan H. Misbach e.a. slachtoffers zijn geworden; op het geschil tusschen bevolking en landheeren in West-Java over tjoeké, met als gevolg dat Soekirno en Kadar in de gevangenis werden geworpen. Als het zoo voortgaat, zegt schr., zal men zien, dat God ook daar rampen als in Kediri zal brengen. Daarom doet hij een beroep op de verschillende bevolkingsgroepen om samen te leven, zoodals God het gebiedt.

Drainage. R. schrijft in de *Watra Hindia* een artikel ter overweging, waarin hij er op wijst, dat er jaarlijks miljoenen uit Indië naar andere landen gaan als betaling voor de vele goederen, die uit deze streken naar Indië worden gezonden. Vele van die goederen zijn mooi en goed en de handel geeft drukte en vooruitgang in de plaats, maar veel van hetgeen verdiend wordt, komt weer in handen van vreemdelingen en dezen zenden het naar hun eigen landen of gaan er mee heen. Ook door de ondernemingen wordt veel geld in handen gebracht van vreemdelingen. Schr. vindt dat men zich meer moet aansluiten om het voorbeeld van de Europeanen en vooral ook van de Chineezzen te volgen en vereenigingen en maatschappijen moet oprichten met het doel ondernemingen te exploiteeren, waardoor men zelf geld zal krijgen.

Ten slotte keurt schr. de overdreven bangheid van

Nederl. Handel-Maatschappij.

Gestort Kapitaal f 60,000,000.-
Statutaire Reserve 11,595,462.-

Hoofdkantoor: AMSTERDAM.
Agentschappen te ROTTERDAM en 's-GRAVENHAGE.

Vestigingen in het Oosten: Batavia, Soerabaja, Samarang, Bandoeng, Weltevreden, Cheribon, Tegal, Pekalongan, Djember, Solo, Djokjakarta, Tjilatjap, Padang, Medan, Tebing-Tinggi (Deli), Langsa, Kota-Radja, Palembang, Telok-Betong, Pontianak, Bandjermasin, Makassar, Singapore, Penang, Rangoon, Honkong en Shanghai.

In- en Verkoop van Wissels en Telegrafische Transferten. — Incasseringen en Financieringen. — Schriftelijke of Telegrafische Credieten. — Reiscredietbrieven. — Deposito's. — Rekeningen-Courant. — Administratie van Effecten en alle andere Bankzaken. — Consignatiecontracten met Cultuurondernemingen. — Verkoop van Producten.

Bank-Associatie
Wertheim & Gompertz 1834 en Credietvereeniging 1853.
ALLE BANKZAKEN.
Kapitaal en Reserves f 11.500.000.- Twintig Kantoren

E. DUNLOP & Co.
Heerengracht 442 Amsterdam
met Kantoren in Nederl.-Indië te Batavia, Semarang, Soerabaya, Bandoeng, Padang en Medan.

Export naar Nederl.-Indië, speciaal van alle soorten dranken, provisiën, sigaren, sigaretten enz., als: gedistilleerd, likeuren, wijnen, cognac, champagne, portwijn, sherry, bieren, mineraalwater, limonades, vleesch- en vischconserven, kaas, melk. Geconserv. vruchten, jams, suiker- en chocoladewerken, bicuits, zeep, parfumerieën, eau de cologne, patent-medicijnen.

INTERNATIONALE COMMERCIEELE BANK,
's-GRAVENHAGE, Alexanderstraat 23.
KAPITAAL f 5.000.000.-
Telefoon: H 7602. Telegram-adres: ACEBANK.
BEHANDELING VAN ALLE BANKZAKEN.

DE NEDERLANDSCHE SPAARKAS
AMSTERDAM, Rokin 95.
Bijkant.: BANDOENG en 's-GRAVENHAGE.
Kapitaalvorming in 12 jaren door stortingen gedurende 10 jaren.
VRAAGT GRATIS BROCHURE.

HAARLEMSCHE BANKVEREENIGING
HAARLEM, LEIDEN, AALSMEER, BEVERWIJK, BLOEMENDAAL, EDAM, HILLEGOM, HOOFDORP, LISSE, PURMEREND, IJMUIDEN, ZANDVOORT.....
KAPITAAL EN RESERVE ca f 5.000.000.—

nancieële bezwaren? Meent men het? Alsof de Koningin te verschijnen hadde in Oostersche pracht, in-stede van in Westerschen eenvoud. Machteloosze nabootsing van inheemschen luister is zeker het verdefeljkste wat men zou kunnen verzinnen. Maar het is volstrekt niet daarom te doen. De Westering imponeert de Oostersche verbeelding niet door pronkge-waden. De zaak is dat Indië de betrekking tot het Rijksgeheel, die staatsrechtsleeraars voor haar gefor-muleerd hebben, zien, tasten en voelen wil. Zij moet uit de boeken in het leven overgaan. Zij kan dat nu, door een eenvoudig middel, maar men verzuime een oogenblik niet, dat wellicht nimmer terugkeert.

Overtroefde de Souvereine Vorst. 2 December 1813 op den Dam, Napoleon in staatsie? Zóó uit de visschers-schuit gestapt, reed hij er heen in het eerste vehikel dat bij de hand was. Het verbond zou bezegeld zijn ge-worden, al ware hij in lompen geweest. Een fout kon hij maar begaan, en dat was, niet te komen. Zoóals toen de verhouding tusschen Nederland en Oranje, is het thans die tusschen Indië en Nederland welke, tot haar verinning, behoefte heeft aan het ongewone. Wij bezitten die in de persoonlijkheid der Vorstin. Wij woekeran met dat bezit, door het, een zes maanden, op Java en in de Buitenbezittingen op eene winst uit te zetten, die het, binnen dienzelfden tijd, in de brand-vrije kluis van het Loo niet behalen zal.

Weekblad voor Indië.

De inhoud van No. 17 wordt grootendeels ingenomen door een geïllustreerde bijdrage van den hr. Van Emmerik over de Wittekruis Kolonie bij Salatiga. Men voelt bewondering en eerbied voor v. E. en zijn mede-werkers en medewerksters die zich alle wereldsche ge-noegens, alle vermaak, alle weelde..... alles wat voor ons gewone menschen kinderen het leven waard maakt geleefd te worden, ontzegden om door, zoóals de heer v. E. het zelf uitdrukt, te leven als de ar-msten onder de armen, en te arbeiden aan den taak waartoe zij zich door God geroepen achten.

Verder vindt men in dit Nr. nog een stukje (met por-tretten) naar aanleiding van een bezoek van den hr. J. W. IJzerman aan de S. S. ter Sumatra's Westkust in de maand Juli j.l.

Algemeen Landbouw Weekblad voor Ned.-Indië.

No. 7 van den 4en jaarg. bevat de volgende artikelen: Cultures en vakkbeweging, door L. — Kina Piantsoenen, door Dr. P. van Leersum. — Motortractors, door M. — Het ontstaan onzer bouwgronden, door A. Meeuse. — Bangelan en de koffiebessenboeboek. — Verder cultuur-berichten uit buitenlandse bladen, enz.

Annalen van het Missiehuis te Tilburg.

Pr. H. Geurtjens vervolgt in het Oct.-Nr. zijn Ge-krabbel over Tarimbareesch gebabbel. (II. Hoe de Tanimbareezen op deze eilanden kwamen).

Een vaste Burg is onze God.

In No. 3 van jaarg. 37 van dit Zendingsperiodiek schrijft zendeling C. W. Frickenschmidt iets over de herkomst der oorspronkelijke bewoners der Batoe-eilan-den ten westen van Sumatra, zoomede over de fraai be-werkte groote steenen (batoe seboea) en oude borden (figa satoea), der op die eilanden vertoevende Niassers.

The Import and Export Trader.

Het Sept.-Nr. van deze, ongeveer maandelijksch ver-schijnende Engelsche editie van het weekblad „In- en Uitvoer”, bevat o.a. een artikel „The Dutch rubber industry”, „The economic conditions of the Dutch East Indies”, „Java-Kapok”, en „The colonial banks of the Dutch East Indies”.

De Java-Post.

De hr. J. van Rosendaal artikelet in No. 34 over de Gemeenteraadskwestie te Djokja; zij. kan en mag het Gouv. hier geen dwang utoefenen, omdat het met den sultan gesloten contract zulks belet. Deze wil geen gemeenteraad, agezien hij daarmede als t ware af-stand zou doen over t bestuur over de Kotta. — In hetzelfde Nr. nog een bijdrage van Pr. H. Geurtjens: De legende van Lelfafakan en Lelmasroan (Tanim-bareesche vertelling).

Overzicht van Zuid-Sumatra.

Onder dezen titel is verschenen een door den hr. G. F. de Bruyn Kops samengesteld en door het Zuid-Sumatra-Instituut uitgegeven werk, hetwelk in hoofd-zak een economisch overzicht bevat der residentien Lampongsche districten, Benkoelen, Palembang en Djambi. Ter oriëntering van den lezer laat schr. een hoofdstuk voorafgaan hetwelk de geographie, ethno-graphie en geschiedenis der bedoelde gewesten behan-delt, om vervolgens in bijzonderheden de middelen van bestaan der inlandse bevolking te schetsen, zoomede den zgn. grooten landbouw en andere groot-bedrijven, welke er worden uitgeoefend. Tal van mooie afbeel-dingen en een overzichtskaart verlichten den tekst.

Atlas sokoiah Hindia Nederland.

Van den ook hier te lande veel gebruikten „School-atlas van Ned.-Indië” van den hr. W. van Gelder, is een nieuwe Maleische editie uitgekomen, waaraan door den samensteller, als altijd groote zorg is besteed. Bovendien had hij de origineele gedachte om de witte achterkant der kaartbladen te doen bedrukken, hoofd-zakelijk met afbeeldingen van de voornaamste in den Ind. Archipel voorkomende zoogdieren en vogels (met korte onderschriften), op het nut waarvan niet behoefte gewezen te worden. Als de heer v. G. kon besluiten ook zijn Hollandsche editie op deze wijze te illustreren, zou dat stellig zeer op prijs worden gesteld.

Tweede Koloniaal Onderwijs Congres.

Bij de drukkerij Korhuis te 's-Gravenhage is ver-schenen de bundel „Prae-adviezen van het tweede ko-loniaal onderwijs-congres”, te houden van 22—24 Oc-tober a.s. in de Rotonde van het K. Z. B. G. (Dieren-tuin) te 's-Gravenhage. Aangezien in het Kol. Week-

blad reeds eerder werd medegedeeld welke onderwer-pen op dat congres behandeld zullen worden; wie de in-leiders en prae-adviseurs zijn, wordt dezerzijds slechts de aandacht gevestigd op de verschijning van dezen gedrukten bundel.

Indië. Geïllustreerd Weekblad.

Inhoud van afl. 27: De Gouverneur-Generaal van Oost-Indië. IX. Anthony van Diemen, door N. — Pa-trouille-leven, door M. A. v. d. Lijke. — De roman van het gelakskind. Uit het Maleisch vertaald door B. Th. Brondgeest (vervolg).

Mededeelingen.

Van de West-Indische Kamer:

De heer J. W. Gonggrijp, houtvester in Suri-name, tijdelijk hier te lande, heeft zich bereid ver-klaard op Donderdag 9 October van 11—12 uur v.m. en van 2—3 uur nam. in het Bureau voor Han-delsinlichtingen, Oudebrugsteeg 16, een spreekuur te houden met betrekking tot de gewenschte voor-lichting over boschexploitatie in Suriname.

Zij, die verhinderd zijn op het spreekuur aanwezig te zijn, kunnen hunne vragen schriftelijk inzenden tot Woensdag 8 October aan de West-Indische Kamer. Hunne vragen worden kosteloos behandeld.

West-Indische Kamer.

Amsterdam, 6 October 1919.

LEDEN of ABONNÉ's, die het Weekblad niet tijdig ontvangen, en hun, die VERHUIZEN, wordt verzocht hiervan bericht te zenden en het nummer van de adres-strook op te geven aan den Administrateur, Heulstraat 7, Den Haag, Tel. 4519.

MEUBELLEN

Artistieke ontwerpen
J. P. STRIJBOS

(Leeraar school voor Kunstnijverheid)

BEGROTINGS-
ZONDER VERBINDING **N. KUIPER**
Ridderstraat 28 - Haarlem - Telefoon 3017

Een voorsprong
op alle andere merken,
heeft de

Monarch
schrijfmachine
met optel- en
afrekkapparaat.

HOOFDAGENTEN
HEYENBROCK HASELAGER & CO
AMSTERDAM-ROTTERDAM
DEN HAAG

F. C. DE BRUYN

Magazijn van Comestibles en Fijne Meeschwaren

LEVERT UITSLUITEND EERSTE KWALITEIT
ARTIKELN TEGEN BILLIJKE PRIJZEN.

Bestellingen worden dagelijks opgenomen en franco thuisbezorgd.

Vraagt Prijscourant. **Neemt Proef.**
TELEF. 3361 - DANCKERTSTRAAT 43.

L. E. NIEUWENHUIZEN
LEIDEN - HOLLAND

Blikgroenten: Rood etiket (beste kwaliteit)
Groen „ (tusschensoort)
HUISHOUDGROENTEN merk „Sleutels”
SPECIALITEIT IN GEZOUTEN GROENTEN

G. J. R. VAN DER GAAG & ZOON
GROENMARKT 27
TELEPHOON No. 2512

□ □ DROGERIEN :: :: CHEMICALIËN □ □
□ DEPOT DER MEEST BEKENDE BINNEN- □
□ EN BUITENLANDSCHE SPÉCIALITÉS □ □

Firma Gez. DE GRIJS
BOTERMARKT 24 - LEIDEN - TELEF. 1322
Specialiteit in
Uitzetten en Luiermanen

↑

International Electric en Machine Cy
V/H **R. GEERAERTS-REUTER**
Licht
Kracht
Zwakstroom **INSTALLATIËN**
's-GRAVENHAGE LEIDEN.
Prinsestr. 6a, Tel. H. 8093 Mare 70, Tel. 1118

Dans-Kunstonderwijs. Instituut Bazarstraat 1.
L. S. 183

Ik heb de eer U kennis te geven, dat alhier is gevestigd het Instituut ter bevordering der Lichamelijke opvoeding in de BAZARSTRAAT No. 1, telefoon—, waar o.m. Moderne en Klassieke danskunst methodisch wordt onderwezen.

Volgens rythm.-gymn.: leervorm wordt geoeffend: a. Zuivere walsvormen — links en rechts. — b. rustiek Bostoneeren. — c. Stijlvolle menuettes — en — Gavottes als educatieve vormen, — en d. Americandansen in genietbare uitvoeringen.

Inschrijving voor het e.k. seizoen kan dagelijks plaats hebben, terwijl Uwe belangstelling en Uw vertrouwen ten hoogste zal worden gewaardeerd, door de Directie:
JAC. OUDEGEEST, 1 Bazarstraat.

Instituut Bazarstraat 1. Prospectus op aanvraag.

Olympia Theater
Prins Hendrikplein 3 Tel. H. 9521

Passage-Bioscope
Telefoon H. 3731

Le Film de Luxe. Itala-film Turijn.
Van 10—16 OCTOBER 1919,
Een beroemde roman van **AUGUSTA GENIA** verfilmd.

FEMINA

Een voorspel en 4 afdelingen.

De grootste hartstocht, Romantiek wordt in deze film uitgebeeld door de beroemde Ital. Film-ster **ALMIRANTE MANZINI.**

Nimmer zag men zulk bijzonder mooie en kostbare Mise en Scène. Het is een der mooiste films, welke wij in den laatsten tijd brachten.

EEN PRACHTWERK.
Bespreekt plaatsen in **OLYMPIA**

Adverteeren doet verkoopen.

CHIRURGISCHE INSTRUMENTENFABRIEK MARTIN LOTH

Westerstraat 14 UTRECHT (Holland)

SPECIALITEIT Complete Installatie van Operatie-, Sterilisatie- en Verbandkamers, Instrumentenkisten voor schepen, Plantages en Mijnen

Export O. en W. Indië, Z.-Afrika - Catalog. op aanvraag

N.V. HOOGWERFF, CHABOT & VISSER'S WIJNHANDEL

Hoofdkantoor : ROTTERDAM, Jufferstraat 21c - Tel. 1155

Filiaal : 'S-GRAVENHAGE
Noordwal 4, Tel. 2461

Filiaal : ARNHEM
Eusebiusb. singel 1a, Tel. 195

Vereeniging OOST en WEST. Afdeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau Laan van Meerdervoort 187, zijn van 10-12 en van 2-4 uur (uitgezonderd Zaterdagmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

- Muziek- en Zanglessen.
- Teeken- en Schilderlessen.
- Lessen in moderne talen.
- Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.
- Opleiding admittie examen H. B. S. en Gymnasium.
- Schrijf-, Type- en Vertaalwerk.

- Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
- Dame als Hoofd - of hulp in de huishouding.
- Kinderjuffrouw in Indië.
- Indische massage en manicure, uitsluitend voor Dames en kinderen.
- Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, Buixs Ballotstraat 15.

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs, enz.

Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren of van dienstbetrekking wenschen te veranderen kunnen zich wenden tot: „PERSINGGAHAN“, Advies-Bureau en tehuis voor Ned.-Ind. Bedienden van de Vereeniging „Oost en West“, Dir. F. DE MUNNIK, van Boetzelaerlaan 2, Den Haag, Telef. Scheveningen 248, waarook gelegenheid bestaat voor logies, tegen een billijke vergoeding.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West“, die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaattlessen in Indische talen, Staats- en Strafrecht.

- A. H. J. G. WALBEEHM, Hooge Rijn dijk 55, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.
 - Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden. — Staatsinstellingen van Ned. O.- en W.-Indië. — N.-I. Strafrecht. — N.-I. Strafvordering. — Madoereesch. — Javaansch. — Maleisch.
 - S. TAGOR, Inl. Veearts, Korte Jansstr. 19, Utrecht. — Maleisch. — Battaksch.
 - IBRAHIM GELAR DATOEK TAN MALAKA, Gooilandsche weg 6, Bussum. — Maleisch. (Nadere informaties Ned.-Ind. Onderwijs- en Studiekas, Rokin 84, Amsterdam).
 - P. DE HAAN, Gep. N.-I. Onderwijzer, Leeraar Handelsschool, Valkenboschkade 518, Den Haag. — Maleisch. — Land- en Volkenkunde.
 - J. J. F. SCHREUEL, Gepens.-Assist.-Res., van Imhoffstr. 25, Den Haag. — Maleische taal- en letterk.
 - B. TH. BRONGEEST, Heerenweg 199, Haarlem. — De Islam en zijn beteekenis voor Indië. — Arabisch. — Maleisch. — Javaansch.
 - A. H. JANSEN, Hamerstraat 25, Bussum. — Maleisch (grammatica, correspondentie, spreken); geeft les te: Bussum, Naarden, Weesp, Amsterdam, Hilversum, Baarn, Laren en 's-Graveland.
 - Mr. F. C. L. MEIJER, Hoogeweg 56, Zantvoort. — N.-I. Strafrecht - N.-I. Strafvorder. - Alg. Ind. vraagstuk.
- LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West“, Heulstraat 17, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

- a. Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn, door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar f 0.10, porto f 0.02; 50 ex. f 2.80,
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen“ f 2.20 per 50 ex., plus 25 cent voor frankieerkosten.
- b. Onze Oost II. Iets over den Inlander en zijn Zieleleven, door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar 5 cent, porto f 0.01; 50 ex. f 2.—;
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen“ f 1.55 per 50 ex., plus 25 cent voor frankieerkosten.

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West“, Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn verkrijgbaar:

- a. Onze West (Tweede druk) bestaande uit : I. De Kolonie Suriname, door FRED. OUDSCHANS DENZ;
II. De Kolonie Curaçao, door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs per exemplaar f 0.50 en f 0.03 frankieerkosten
- b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.
- No. I. De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië. (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's).
Prijs: f 0.75 per exemplaar en f 0.03 frankieerkosten
- No. II. De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie. (2de, verbeterde druk).
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.02 frankieerkosten.
- No. III. De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië. (Tijdelijk uitverkocht)
Prijs: f 0.15 per exemplaar en f 0.01 frankieerkosten.
- No. IV. De Ingenieur in Nederlandsch-Indië. (Tijdelijk uitverkocht).
Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.03 frankieerkosten.
- No. V. De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankieerkosten.
- No. VI. De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië. (2de verbeterde druk).
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankieerkosten.
- No. VII. De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankieerkosten.
- No. VIII. De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankieerkosten.
- No. IX. De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië. (2de verb. druk.)
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankieerkosten.
- No. X. De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederlandsch-Indië.
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankieerkosten.
- No. XI. De Geëmployeerde bij de Rubber-(caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Nederl.-Indië.
Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.02 frankieerkosten.

N.B. Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooral per postwissel of 'in postzegels toe te zenden aan het Informatie-Bureau, Heulstraat 17, te 's-Gravenhage.

PENNOCK-COMPANY

Huygensstraat 27 Tel. H 6300 - Tel.-Adr.: „Highspeed“

DEN HAAG BANDOENG

EXPORT van AUTOMOBIEL- en KOETSWERK-ONDERDEELEN

N.V. Algem. Nederlandsch en Indisch Touristenbureau
's-Gravenhage Kettingstraat 1 „KOSMOS“ Weltevreden-Rijswijk

Vraagt inlichtingen omtrent onze reizen naar de slagvelden en onze gezelschapsreizen van Genua en Marseille naar Holland.

JAVA-CHINA-JAPAN LIJN

Eigen kantoren der Maatschappij te AMSTERDAM, HONG-KONG, SOERABAIA, KOBE en SAN FRANCISCO. Geregelde stoomvaartdiensten tusschen Nederlandsch Indië, China en Japan.

JAVA-PACIFIC LIJN

(Onder Directie der Java-China-Japan Lijn). Maandelijksche dienst tusschen Ned.-Indië en San Francisco.

Stoomvaart-Maatschappij „NEDERLAND“ AMSTERDAM.

PASSAGIERSDIENST

van Amsterdam via het Suezkanaal naar SABANG, BELAWAN-DELI, SINGAPORE, BATAVIA, SEMARANG en SOERABAIA.

Koninklijke Paketvaart-Maatschappij.

Geregelde mail-, passagiers- en vrachtgoederendienst

tusschen de havens in den Nederlandsch-Indischen Archipel, in verbinding met Singapore, Penang en Australië.

Uitvoerige dienstregelingen zijn verkrijgbaar bij de Directiën te Amsterdam en te Batavia.

VLEUGELS, PIANO'S KUNSTSPELPIANO'S — ORGELS —

REPARATIE - STEMMEN - RUILEN

Speciale Inrichting voor het gereedmaken voor de TROPEN

GOOSEN & SWAGERMAN DEN HAAG

BOEKHORSTSTRAAT 149 - TEL. H 2051

J. P. FLECK - Utrecht

Lijnmarkt 19 - Intercomm. Telefoon 1078

COMPLETE WONINGINRICHTINGEN
Behangerij Stoffeederij
... Matrassen en Beddenfabriek

ALLE SOORTEN DEKENS MOTZUIVERING

John Kennis

Ladies' and Gentlemen's Tailor

Weteringschans 251 Amsterdam

Magazijn geopend 9-6 uur. Telefoon N. 8321 92

Confiserie en Chocolaterie Royales

J. A. Krul

Salon de Rafrâchissements

NOORDEINDE 44

DEN HAAG

Huishoudelijke-
en Keuken-Artikelen.
Kolen- en Gasfornuizen.

FRANS VAN WIJK & ZONEN
24 VLAMINGSTRAAT - DEN HAAG
TELEFOON 773.

Baden en Geysers.
Gas- en Elec. Ornamenten
Haarden en Kachels.

Techn. Installatiebureau „ZWART”
's-Gravenhage
Hoofdkantoor: VAN BOETZELAERLAAN No. 310
TELEFOON SCH. 1499
Filiaal: REINKENSTRAAT No. 22 b/d L. v. Meerdervoort.
Verwarming - ELECTRICITEIT - Sanitair
Toonzaal van Electr. Verlichtings- en Verwarmingsapparaten

GEBR. DIEBEN (Fa C. J. DIEBEN)
Stoomwasscherij „Het Bonte Paard”.
Witte Singel 86 - LEIDEN Interc. Tel. 1206
Eerste Electriche Bleek-Installatie.
De wasschen worden in Den Haag
afgehaald en bezorgd.

Instituut „VAN WIJNGAARDEN”,
Neutrale School voor M.U.L.O. Jongens en Meisjes.
2de Schuifstraat 332 (Duinoord), Den Haag.
Afd. A (6 leerjaren) opleid. H.B.S., Lyceum en Gymnasium
Afd. B (3 leerjaren voor leerlingen boven 12 jaar). Op-
leiding voor verschillende examens.
Schoolgeld f 60.— tot f 100.— per jaar.
Kleine klassen, ruime lokalen, Centr. verwarming, Electr. verlichting.

C. P. A. NICOLAI
DUNKLERSTRAAT 33 - TELEF. H. 7057
hoek Valeriusstraat.
Specialiteit in Heeren-Modeartikelen
Ruime keuze. Nieuwste Modellen.

G. J. Hilbrink
Heeren- en Dames-Kleermaker.
's-Gravenhage
Daendelsstraat 8. Tel. N. 6882
Lid der N.V. Vereenigde Nederl. Kleermakerijen.
**Groote voorraad
Engelsche Stoffen**

N. LOEB = DEN HAAG
NOORDEINDE 109-111
KLEEDING EN MEUBILEERING
OP TERMIJNBETALING

**Electro-techn. en Mechanisch Bureau
„HOLLAND”**
ANNASTRAAT 17 - DEN HAAG
Electriciteit op elk gebied.
Groote keuze Electriche Ornamenten, enz.
Baden, Geysers, Waschtafels.

Firma H. RAHR, Utrecht
ACHTER ST. PIETER 4 - TELEFOON 443
OPGERICHT 1835.
Piano- en Muziekhandel.

Oudste en Soliedste Adres

HAAGSCHE MANUFACTUURHANDEL

voorheen VAN HOUTEN & Co
Groote Markt 4, DEN HAAG, Tel. 1974, Laan 2-4

- Manufacturen
- Witte Goederen
- Karpetten
- Loopers
- Ledikanten
- Bedden
- Dekens
- Matrassen
- Vitrages
- Gordijnen

Groote sorteerling
Slaapkamer - Ameublementen

A. SCHRÖDER & Co.
Groenmarkt.
VOOR HET NAJAAR
Warme Onderkleeding
voor Dames, Heeren en Kinderen
**Wollen Sportmantels
Wollen Stoffen**

P. J. VEELO & ZNEN
DEN HAAG
Lange Houtstraat 15^b :: Tel. H. 6655
**.. WONING ..
INRICHTING**
Behangerij Stoffeerderij

C. HOYNG
SPUISTRAAT 20-22 DEN HAAG
AMSTERDAM - UTRECHT
Kristal - Porselein
VAZEN, BLOEMPOTTEN, ZULEN MET
POTTEN, KLOKSTELLEN, ENZ. ENZ.,
uit de Plateelbakkerij „Zuid Holland”
te Gouda.
MAIL- en HUTKOFFERS in alle afmetingen.
Garantie voor gave overkomst.

Mantel en Costumemagazijnen
Maison H. SIMONS
Heulstraat 13 Telefoon 2005
Noordeinde 17a ... Telefoon 6537
... Mantels, Mantelcostumes, Taillecostumes ...
Avontoiletten, Blouses, Costumerokken, Peignoirs
Steeds ruime sorteerling, prima coupe en kwaliteiten.

P. B. VAN MOORSEL & CO
Kerkplein 11-12, naast het Hoofdpostkantoor.
Torenstraat 5-6 - Telefoon 2898 - Den Haag
Goedkoopst adres voor het geheel
of ged. installeeren van woningen.

Holland-Canada Hypotheekbank
Directie: Mr. J. D. P. TEN BOSCH te Den Haag en J. G. COSTER te Winnipeg.
5 pCt. Pandbrieven tegen beurskoers.
Uitstaand bedrag Pandbrieven ongeveer f 22.000.000.

Drukkerij ten Hagen levert tegen billijken prijs drukwerk, dat aan bijzondere eischen voldoet.